

PETRI ANDREÆ MATTHIOLI MEDICI

Senensis Commentarii.

IN LIBR. PRIMUM PEDACII DIOSCO-
RIDIS ANAZARBEI, DE MEDICA
MATERIA.

Præfatio Dioscoridis,

IOANNE RVELLIO SVSSIONENSIS INTERPRETE.

40 **Q**UANTUM, amicissime Atce, complures non veterum modò, sed recentiorum quoque, de medicamentorum compositione, viribus, atque probatione scripserunt: nobis tamen nec vanum, nec à ratione abhorrentem impetum animi ad hoc opus incessisse, tibi ostendere tentabimus: propterea quòd eorum nonnulli absolutum nihil ediderunt, alii plurima, ut ex narratione acceperant, scriptis tradiderunt. Siquidem Bithynus Jolas, & Hetacides Tarentinus, omisissè proflus herbarum tractatione, rem ipsam paucis perstrinxerunt: neque verò omnes illi de metallicis quicquam rebus, aut odoramentis memoriz prodiderunt. Cratevas autem herbarius, & Andreas medicus, qui cæteris diligentius hac in parte versati videntur, radices multas apprime utiles, herbasque aliquas haudquaquam adnotatas reliquerunt. Veruntamen præcorum subscribere oportet sententiis: quos, etsi pauca ipsis referantur accepta, magnam tamen impendisse diligentiam constat. Junioribus minùs assentiendum: e quibus est Julius Bassus, & Niceratus, & Petronius Niger, & Diodotus, Asclepiadæ omnes, qui medicinalem materiam vernaculam, cognitamque vulgò, dignam cen-

50 fuerunt, quæ ab ipsis literis exactè mandaretur: & ut medicamentorum vires, probationesque cursim complexi, sic nullo experimento eorum effectus colligentes, inani verò reddendarum causarum studio verba fundentes, alia interdum pro aliis scriptitando, † rem in acervum, congeriemque controversiarum extulerunt. Siquidem qui inter eos egregius habetur Niger, Euphorbium nascentis in Italia chamæleæ succum esse contendit: Androsæmonque eandem herbam cum hyperico esse: quin etiam Aloem in Judæa fossilem nasci: & pleraque his similia falsò exponit, quæ proflus veritati refragantur. Quibus conjectura colligi potest, ea non oculata fide, sed narratione potius ab aliis accepisse. In ordine præterea iidem ipsi aberrarunt, partim eorum discrepantes, nullaque cognatione conjunctas vires colligentes, partim per elementa literarum scripta in ordinem digerentes, quò facilius memoriz mandarentur, genera & eorum affectus à sua cognatione disjungentes. Nos verò ab ineunte, ut ita dicam, juvenia, jugi desiderio cognoscendæ materiz affecti, multis regionibus peragratis (nec enim nescis nos militarem vitam exegisse) tuo hortatu commentationem in sex libros contulimus. Quod opus tibi dicamus, Atce, animi gratitudine obsequentes, ob eum quo nos prosequeris affectum. Etenim natura cum in omnes eruditione excultos, tum verò in eos, quibuscum tibi ejusdem artis necessitudo intercedit, pronus ad amicitiam esse soles, in nos etiam aliquantò peculiarior. Enimverò non parvum præbet tuz probitatis argumentum, optimi viri Licinii Bassi singularis erga te amicitia: quam unà nobiscum degentes novimus, cum mutuam inter vos benevolentiam æmulatione dignam intueremur. Admonitum autem te velim, eoque qui in hoc commentarios incident, ne in verbis facultatem nostram æstimetis, sed potius adhibitam rebus cum peritia curam. Etenim plurima visu ipsi exactissimè cognovimus: quædam etiam ex ea, de qua inter omnes convenit, historia, percunctationeque rerum apud singulos vernacularum, diligenter accepimus. Dabimus igitur operam, ut differenti ab aliis ordine tradito, genera singularum medicinarum, viresque describantur. Quòd autem necessaria sit medicamentorum doctrina, nemo est fermè, qui ignoret: quòd ea & toti arti conjuncta sit, universisque ejus partibus efficax administret auxilium. Quare per medicamentorum compositiones, atque misturas, & facta in morbis pericula extendi, & incrementum capessere potest, plurimum conferente singulorum medicaminum cognitione. Quin etiam vernaculam, familiaremque materiam complectemur, ut perfecta sit, quæ à nobis reliquatur, doctrina. Verum in primis curam impendere oportet, ut suis temporibus singula & demetantur, & recondantur: certè pro horum ratione, medicamenta aut valent viribus, aut evanido nulloque munere funguntur. Serena igitur cæli constitutione demetenda sunt: magni siquidem refert inter colligendum, si vel squalores, vel imbres infesti sint: quemadmodum si loca, in quibus prodeunt, clivosa, & ventis exposita sint, & perflata, frigidaque & aquis carentia: in his enim locis vires eorum longè validiores intelliguntur. 60 Contrà, quæ in campestribus, riguis, & opacis, exterisque locis à vento silentibus enascuntur, plerumque degenerant, & minus viribus valent: multoque magis, si non suo tempore, nec opportunè colligantur, aut si per imbecillitatem intabuerint. Neque ignorandum, hæc sepe, pro peculiari loci natura, aut anni clementia, maturius, aut seriusadolescere: nonnulla propria vi hyeme florent, & folia pariunt: quædam bis anno florifera. Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullulanti herbæ duntaxat adhaerit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexit, nuper erumpentem noscet. Quo fit, ut propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum seminisque magnitudinem, & id genus alias peculiare notas, nonnulli, qui olim has rerum varietates non perspexerunt, magno in errore versentur. Quæ causa etiam non-

nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam, verbi gratia, gramen, quinq̄folium, & tussilaginem, emittere florem, fructum, & caulem negant. Ergo qui sapius ad visendas herbas, & earum natales se contulerit, earum cognitionem maxime consequetur. Scire etiam convenit, sola ex herbaceis medicaminibus Veratri genera, nigrum, inquam, & candidum, multis edurare annis: reliqua trimatu iuvantia. Quæ verò fruticosa sunt, sicut stœchas, triflago, polium, abrotonum, seriphium, absinthium, hyssopum, & alia id genus semine prægnantia demetantur. Flores quoque antea, quam sponte sua decendant, fructus autem, ut maturi decerpantur, necesse est: & semina, ubi sicari ceperint, priusquam desluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus tum primum cauliculis. Lac, & lachrymæ excipiantur, inciso per summum adolescentiæ vigorem canle. Radices, & liquamenta, corticibus ut recondantur, eximere convenit, cum herbæ suis foliis exuuntur: siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed quæ luto, aut pulvere sunt oblitæ, aqua elui debent. Flores & omnia, quæ jucundum odorem efflant, arcibus vitæis, nullo situ obductis, reponantur. Nonnunquam charta, aut foliis semina, ut pereant, apte involvuntur. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, vitrea, aut cornea convenit. Fittilis etiam, si modò rara non sit, accommodatur: & lignea, præsertim è buxo: sed ænea vasa oculariis medicamentis, liquidisque, & omnibus us, 10 quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem, & medullas, stagnis vasis recondi convenit.

COMMENTARIUS MATTHIOLI.

Galenus
navigati-
ones, ut
legitima
cognos-
ceret
simplicia.

Medica-
menta a-
dukera-
bantur
etiã Gale-
ni tem-
pore.

Sine sim-
plicium
cognitio-
ne mica
est me-
dendita-
tio.
Medico-
rum quo-
rundam
opinio
explosa.

Officina-
rum la-
plur.

UANTUM oporteat Medicos omnes, qui legitimum in arte nomen sibi comparare student, simplici-
cium quorumcunque medicamentorum, quæ medicina usui competunt, cognitionem, ac facultatem
sensibus exactè consequi, non modò hac præfatione declarat Dioscorides Anazarbeus, in hac mate-
ria cæteris facile princeps: sed id quoque, post Dioscoridem admirabili doctrina pluribus in locis me-
moriam prodidit gravissimus auctor Galenus: qui hac in re præ cæteris Dioscoridem secutus (ut ejus
luculentissima monumenta passim attestantur) in simplicium medicamentorum viribus, ac facul-
tatibus indagandis relictæ (hoc etiam ipse fatetur) Dioscoridi historiæ palma, omnes, qui in hac materia scripserunt,
longè admodum superavit. Quippe tanta animi propensione oblectationeq̄, cognoscendorum simplicium captus fuit (scie-
bat enim non posse rite se dici Medicum sine eorum scientia) ut nullo magni laboris metu, nullis periculis deterritus, in
Lemnum, Cyprum, Syriam navigaverit, atque alias plurimas peragraverit regiones, ea demum causa, ut quæ legitima
& sincera, quæq̄ spuria & adulterata essent medicamenta, certo dignoscere posset. Quapropter lib. III. de med. comp.
per genera, ita scriptum reliquit. Hinc enim puto bonæ indolis juvenes incitatum iri, ut medicamentorum materiam
cognoscant, ipsimet inspicientes, non semel aut bis, sed frequenter: quoniam sensibilium rerum cognitio sedula inspectione
perficitur: cujus rei evidentissimum est indicium, quod gemini per omnia similes esse nobis videantur, differentes autem iis,
qui ipsos inspicere consueverunt. Itaq̄, herbarum, fructuum, & arborum materiam, priusquam è terra eximantur, con-
templari pulcherrimum est, dum fructus videlicet futuri sunt, dum eduntur, dum augeantur, & dum vigent. Hac siqui-
dem continua eorum speculatio docebit te, quando potissimum ipsos commodè decerpas, ac in siccis domunculis repositos
custodias. Vos ergo admoneo, amici, ut in hoc quoque, me sequamini, si artis opera pulchre obire volueritis. Novistis enim,
quomodo ex omni natione præstantissima quotannis mihi afferantur medicamenta, eo quod perdit illi omnigenarum re-
rum coemptores (Græci *ὑποκρίναται* vocant) variis modis ea contaminant. Præstiterat forsitan non hos solum, sed multò
magis etiam mercatores, qui illa advehunt, incusare, atq̄, his multo magis ipsos herbarios: item nihil minus eos, qui ra-
dicum liquores, succos, fructus, flores, & germina ex montibus in urbes conferunt: hi siquidem omnium primi in eis dolum
exercent. Quisquis igitur auxiliorum undiq̄, copiam habere volet, omnis materia stirpium, animalium, & metallorum,
rum aliorum terrestrium corporum, quæ ad medicinæ usum ducimus, expertus esto, ut ex eis & exacta, & notitia cogno-
scat. Nisi enim hoc modo instructus ad præsentis operis præsidia veniat, verbotenus quidem medendi methodum sciet, opus
verò nullum ipsa dignum perficiet. Et primo de antidotis: Medicus autem (inquit) omnium stirpium, si fieri potest, peri-
tiam habeat, consulo: sin minus plurimum saltem, quibus frequenter utimur. Earum genera quisquis toto ætatis illarum de-
cursu noverit, multis in partibus orbis terrarum reperiet, ut ego in Italia multis in locis invenì: quæ nec quando pullulant,
nec quando crescunt, noverunt isti, qui siccas stirpes tantummodo cognoscunt. Hac Galenus. Ex quibus satis Medicis
omnibus perspicuum est, non posse quenkumque sine certa simplicium medicamentorum cognitione, nec morbis ratione me-
deri, neque artem recta methodo exercere, nec nisi fortuna quadam, vel nature ipsius robore agros sanare. Neg, enim
ullo pacto eis ad stipulandum censeo (ut Medicorum pleriq̄, faciunt, & h. sapi, qui primas sibi deferri existimant) qui
compositis tantum officinarum medicamentis, ipsiq̄, admodum vulgaribus contenti sunt. Nam cum satis sit fore per-
suadeant, scire Diacatholicum omnes in universum humores depicere, Dejectorium è succo rosarum siavam bilem, Dia-
cencum pituitam, Diasenam, & Carapotia ex caruleo atram bilem, Coccia caput & cerebrum expurgare: sicuti, quæ
Lucida nuncupant, oculis, & quæ ex Hermodactylis dicuntur, ac quæ Fætida vocantur, arthriticis esse peridonea, nihil
ultra requirunt: quin potius scire negligunt, è quibus ea simplicibus componantur medicamenta, & an iis ea insint vi-
res, quæ suis nominibus pollicentur: an simplicia, quibus constantur, legitima sint an spuria, sincera an adulterata, ve-
centia an exoleta, sicca an humore vel situ corrupta, an suo tempore, & opportunè decerpta, sole siccata an umbra, an
igne, ut sapius in temporis angustia officinis fieri solet. Neg, unquam animadvertunt, quod dejectorius medicamentis,
quæ nostro ævo parantur ad bilem depiciendam, sepe Scammonium lacte rithymalorum, ac pituysa adulteratum, ma-
gno ægrorum detrimento immiscunt. Iis verò, quæ pituitam ducunt, sepe legitimi Turpeti loco, modò pituysa, modò tha-
psia, modò pœonia radicum cortices imponunt, quæ impostorum mangonio ita Turpetum referunt, ut non seplasiario-
rum modò, sed etiam medicorum quorumcunque, qui rem plantariam profitentur, oculos sapenumero fallant, nisi fraus
gustu, & legitimi Turpeti scrutinio & collatione deprehendatur. In Catapotis deinde, quæ ex Hermodactylis vocant, 60
ephemerum Colchicum legitimi Hermodactyli vice: in Fætidis verò, cicutæ semen pro agrestis ruta semine, quorum u-
trunq̄, mortiferum est medicamentum, omnes injiciunt. Adde præter hæc, quod sæpenumero medicamenta ex iis sim-
plicibus componunt, quæ ætate exoleta, nihil viribus præstant, quo fit, ut penitus evanida, ac invalida reperiantur. Quod
etsi quandoq̄, malitia, ac propria artificum impostura fiat: id tamen plerumque accidit, ex ipsorum tum incuria, tum
etiam imperitia: nam pauci, vel potius nulli habentur pharmacopola (eos semper excipio, qui simplicium historias am-
plexantur,) qui supposititiis, ipsiq̄, innumeris non utantur simplicibus. Namq̄, Asaro utuntur pro bacchare: urbana
Loto,

Loto, pro fertula Campana: Colutea, pro sena: acoro, odorati calami vice: cypero, pro galanga: hieracio, pro soncho: sphondylia, pro acantho: chondrilla, pro cichorio: agresti lactuca, pro intubo: ophioscorodo, pro scordio: quibusdam arborum lachrymis, pro succino: tapfia, pro turpeto: pice pro pissaspalto: resina larigna, pro abiegna, & legitima therebinthina: phyllitide, pro aspleno: obscuris quibusdam radicibus, pro meo, peucedano, & costo. Ad hac laccam ex brasilio & cocco insectorio confectam, pro canamo usurpant. Rhodium oleastrum, pro agallocho, ossa & carnem humanam, pro mumia: macim pro macere: chartam, pro papyro: crespinum (sic enim vulgo vocant aculeatam quandam plantam) pro oxyacantha: convolvulum, sive lavem smilacem, pro ligustro: agrestium prunorum succum, pro acacia: succum verò baccarum ligustri, & periclymeni, pro lycio: caneros, pro gammaris: ranunculum, pro coronopo: saponariam vulgo dicta, pro struthio: carduum, quem benedictum nominant, pariterq; chamaleonem album, pro leucacantha: parthenium, 10 pro artemisia: cotulam fetidam appellatam, pro partbenio: canis testiculos (sic enim radices quadam nominantur) pro satyrio: polium, pro chamapity. Cadmia praterea officinis ferè omnibus pompholygem genuinam mentitur, arugo aris florem, aris squama stomomatis (quod chalybem dictum putamus) squamam, sandix minium: terra quadam mangonizata sphragidem lemmiam, salnitrum nitrum, & aphronitrum. Alia deniq; plura, ac diversa simplicia medicamentum sunt, quæ ubiq; locorum apud varias nationes, huius, vel illius vice nulla penitus ratione indifferenter subijciuntur, ubi tum pravum, tum spurium sibi jamdiu vendicant usum, quæ, ne verbosius rem hanc prosequi videamur, silentio pratermittenda censemur. Hæc autem pluribus in locis non evenirent, si Medici omnes veram, & exquisitam simplicium rerum doctrinam consequerentur, quam maxime, & jure consequi deberent. Quippe materia hujus peritiam assecuti, & errorum cognitionem nacti, ne seplasiarii in ejusmodi versarentur erroribus, obstarent: neq; eis ulla unquam medicamenta confici permitterent, nisi sibi prius perspectis, cognitis, ac probatis simplicibus, quæ in ipsis componendis expetuntur. 20 Dent itaq; jam operam imperiti, ut hujusce materia cognitionem exactè consequantur, quandoquidem artificii nihil quidem execrabilius, ac turpius esse potest quam sua artis subjectum, & instrumenta ignorare. Quod sanè unicuiq; Medico usu evenire comperimus, qui non modo alienis utitur misturis, sed nec simplicia quidem, nec eorum facultates novit. Proinde scitè à Galeno dictum est lib. VII. & VIII. de compos. medic. secundum locos, quod non poterit is, ex quo ordine ejusdem generis medicamentorum compositum sit, cognoscere, nam ex molliissimo, an vehementissimo, aut medio, aut alio aliquo inter hunc, & alios intermedio, qui singulorum simplicium potestatem exactè antea non perceperit. Verumtamen nemo in hac materia se peritum evadere confidat asidua tantum librorum lectione, et si eos quidem gravissimi conscripserint auctores, nisi sapius ad visendas stirpes se contulerit, & quod à præceptore in herbarum agnitione diu exercitato, digiti demonstratione prius fuerit doctus, ac oculorum sensu, gustuq; variis anni temporibus omnia hæc diligenter omni ex parte perpendat. Id enim, cum maxime perpendisset Galenus (ut sexti libri de simplicium med. facul. præfatione legitur) inquit. Equidem non possem non accusare & illos quoque, qui primi herbarum formas scriptis docere sunt conati, cum melius existimem ab ipso præceptore oculis discere, ac non adsimilari iis, qui ex libris prodeunt gubernatores: nam sic & verior, & manifestior esset doctrina, non herbarum modo & fruticum, arborumq; sed & aliorum omnium medicaminum. Verumtamen si omnino libris est opus, qui adeo miser est, ut præteritis scriptis Dioscoridis, Nigri, Heraclidis, Crateva, & aliorum innumerorum, qui in arte ipsa consenuerunt, libros grammaticos scribentis incantationes, transformationes, & decanorum, demoniorumq; herbas sacras perferat? Et libro primo de alimentorum facultatibus: Optima (inquit) illa doctrina est, quæ viva voce traditur: neq; enim quisquam ex libro nauclerus, aut alterius artis artifex evadit. In hoc namq; comparati sunt libri, ut nobis sint eorum, quæ ante didicimus, monumenta: non ut rudes & ignari per illos doctrinam perfectam assequamur. Quod si qui sint, qui præceptoribus careant, velintq; iis, quæ luculente, ac copiose sunt scripta (qui nobis scribendi mos est) diligenter incumbere, magnum q; fructum capient, 40 præsertim si eadem relegere identidem non graventur. Et primo de antidotis: Quod si nullo (ait) monstrante ex libri alicujus lectione, quales sunt commentarii Heraclidis, Crateva, Dioscoridis, aliorumq; quorundam in simplicium medicaminum cognitionem pervenire aliquis velit, longe majore ipsi opus est inspectione, ut exactè singulorum medicinarum virtutes, ac vitia judicare sciat. Nam qui simplices medicinas divendunt, tam callidè illarum quasdam concinnant adulterantq; ut etiam exercitatisimos in eis decipiant. Quare idem Galenus lib. IX. de simplic. medic. facultatibus, in Diphrygis mentione ita scriptum reliquit. Adjiciam huic, qui de illo habetur, sermoni, rem non modo de Diphryge scitu utilem, sed & de Lemnia sphragide, & Pompholyge, & Opobalsamo, & Lycio Indico. Nam etiamnum adolescens didici hæc ita preparare, ut à veris nativisq; nihil differre viderentur. Erat autem qui me docebat ingenti mercede, homo curiosissimus, non in his tantum, sed & aliis similibus. Itaq; in Lemnum, in Cyprum, in Palastinam Syriam eo studio navigavi, ut medicamentorum istorum cujusque multam copiam, quæ in omnem vitam meam satis foret, reponerem. Sed & Lycium Indicum cum Aloë Indica id temporis commodum accipere contigit, cum à Palaestina iter rescelem: cum persuasum haberem, eo quod à camelis cum tota sarcina advectum esset, proculdubio id esse Indicum: quodq; adulteratum haud nosci ab iis, qui portassent, posset, propterea quod materia, ex qua id preparatur, illis in locis haud nasceretur. Porro satius visum est mihi illegitimarum compositiones haud quaquam adscribere, utpote cum homines scelerati in lucro ponant talia posse discere. Nec enim necessarium est cum verorum ac germanorum notis ac indicis, adulterandorum nosse compositiones, cum nihil ad ea discernenda conferant: imò optem, si queam, quæ à majoribus me perperam consiciendorum atque adulterandorum medicaminum prodita sunt compositiones, omnes prorsum delere atque extirpare: hæc enim Galenus. Ex cujus verbis manifestè percipi potest, ex libris duntaxat non posse in simplicium agnitione peritum fieri quenquam, etiamsi in ipsis stirpium imagines viventibus persimiles omni exquisito artificio fuerint adjectæ. Siquidem (ut in hac præfatione scribit Dioscorides, & locis jam citatis asserit Galenus) qui in stirpium historia peritissimus evadere cupit, illum quidem vivas omnium plantas non sepiel tantum, sed diversis anni temporibus inspicere oportet. Quandoquidem planta ipsa folia aliàs exhibent, cum prima germinatione emergunt, aliàs cum adolescunt, & caulem edunt, aliàs ubi flores erumpunt, & aliàs ubi sicciscentes maturum gestant semen. Videmus enim apertè Populum nigram, sicuti Ricinum, per initia folia explicare rotunda, quæ tamen post tempus huic platani, illi verò triangulari sectione laciniata visuntur. Sed contra Hedera evenit, quippe huic prima statim juventa triquetra folia insunt, quæ vetustiora jam facta quadantenus rotundantur. Sisymbrii aquatici folium cum primum erumpit, rotundum est, cum verò adolevit, in eruca modum laciniatur. Lepidio, & 60 Nasturtio

Officina-
rum ig-
norantia
& abusus.

Medico-
rum mu-
nus ne-
glectum.

Simpli-
cium pe-
ritia ne-
mo po-
test ad-
pisci ex
librorum
lectione.

Herba-
rum formæ
descriptæ
pari cō-
ferunt.

Scripta
quorum
comen-
det Gale-
nus.

Simpli-
cium pe-
ritia à
præce-
ptoribus
non ex
libris cō-
paratur.
Impossi-
res quan-
doq; etiā
peritos
decipiūt.
Galenī
peregrina-
tiones.

Stirpes
folia im-
mutan-
tes dum
adole-
scunt.

Nasturtio folia primo exortu circinata, ac circumquaq; apy serè modo laciniata emergunt: at cum pubescunt, prælonga oleaceis similia euadunt. Quo etiam modo hortense nostrum vulgò Petroselinum vocatum cum suis ludere cernimus. Lathyrus amygdalinus foliis caulem vestit, qua in cacumine ita prioris forma obliuiscuntur, ut in Aristolochia, aut hedera folia degenerent. Novellus Acanthus folio lactuca longiore virescit eruca incisuris diviso: at senior effectus quadam circa totum caulem folia promit tam crebra, acuta, implicita, densa, ac minuta, ut nucamenti speciem quandam referant. Sunt & alia nonnulla, quæ has foliorum mutationes per tempora ostendunt, quarum nomina brevitati consulentes nunc prætereunda censemus. At fieri quidem nequit, ut huiusmodi stirpium variationes ex libris, in quibus figura expressa, atq; etiam coloribus exornata habentur, omnes observari possint: quandoquidem planta ipsa appicta, ex tot variis, unam nobis duntaxat imaginem representant. Huc etiam illud accedit, quod ea, quæ pictura artificio sunt, etsi ex optimi artificis penicillo emergant, nunquam tamen naturalium rerum lineamenta ad unguem referre, ac exprimere queunt, quamvis etiam naturam exactissime imitentur. Eadem ratione putaverim ex cujuslibet gravissimi auctoris commentariis, qui stirpium historiam continent, neminem absolutam earum notationem unquam adepturum esse, quæ maximè Medicis requiritur: quippe quod y suis simplicium monumentis, ac foliorum, caulium, & reliquarum partium historiis, non nisi una lineamentorum, ac similitudinum enavationem tradiderint. Quæ tamen vera sint, nullum tamen præbent mutationis exemplum, ut sæpe ac sæpius plantis compluribus variis totius anni curriculis tum in foliis, tum in caulibus, reliquisque partibus evenire comperimus. Quo fit ut hæc variandi series nullo alio pacto addisci possit, quam longa oculorum exercitatione, dum atate tota planta ipsa solo educata virescunt. Caterum ubi scriptores in suis historiis stirpium notas explicant, illi quidem serè semper similitudinibus utuntur, acorum exempli gratia, xyridem, gladiolumq; iridi similem reddentes: Meon præterea anetho, cyperum porro, asarum hedera, phu smyrnio, & horilli, & illud huic sæpissime comparantes. Unde fieri non potest: ut aliquis, non prius perspectus una cum doctissimis ac exercitatissimis præceptoribus plantis quibuslibet, cum quibus alia misse tum similitudinem, tum etiam cognationem narrant auctores; & non habita hoc modo earum ratione, possit unquam ex solis libris cum stirpium imaginibus, quæ magnorum pictorum, tum typographorum studio libris excuduntur, insipientium oculos blande admodum detineant, atq; illas prius a nobis cognitæ in memoriam revocent: magni tamen eas esse emolumenti iis non crediderim, qui visu & præceptorum auxilio numerosam earundem partem non acceperint prius: quanquam fortasse secus vulgus existimet. Adhibeam igitur curam y, quibus in animo est rei herbaria peritiam adipisci, ut in primis viros huius rei non imperitos sibi præceptores ascribant: deinde ut assuescant per diversæ temporis intervalla, montes adire, vales, sylvas, ac cætera terræ loca, ubi oculis, reliquisq; sensibus simplicia medicamenta inspicere, & cognoscere valeant. Quos nec pigeat se conferre ad fodinas, ubi metalla & fosilia medicamenta tam diligenter contemplantur, ut legitima quæq; deinde ab adulterinis discernere sciant. Neq; solum in fodinis ipsis versari debent, sed etiam in fornacibus, ubi metalla funduntur: nam ibi & diphrygem, & pompholygem, & spodium, & cadmiam, & argenti spumam, & alia nonnulla dignoscere poterunt: quæ hæc nostra atate factitia, spuria, & adulterata in myropolibus serè omnibus habentur. Quin & ad magna emporia luculentissimasq; civitates se conferant, ubi peregrina undiq; importata veneunt. At certe ridiculi sunt qui inter legendum tum herbas, tum etiam radices, vana ducti religione, quibusdam verborum, carminum & suffimentorum superstitionibus uti præcipiunt, quasi vires, & facultates medicamentorum verba, & carminum incantationes insundere, augere, & diminuere valeant, ut stulti & supersticiosi falso credere, & affirmare non erubescunt. Quos tamen lib. v. 1. de simpl. med. facul. superius citato acerrime damnavit Galenus, sic inquit: Et Pamphilus eum in modum tractatum de herbis composuit, verum is ad fabulas versus aniles est, simulq; præstigiaturas quasdam, junctis nonnullis incantationibus, quas cum herbas colligunt, admurmurant. Et sanè utitur iis rebus, id est, ad quæ suspenduntur, & ad alias manganeas non solum curiosas, & à medicina alienas, sed etiam falsas universas. Ex hac Galeni sententia omnibus palam sit, quod si modò commentarios aliquos admittamus, omnis ex parte superstitionis, costantiam legere debeamus, atq; in iis navare operam, in quibus vera, & exulta simplicium doctrina nitet. Quos præsertim posteritati donarunt y, qui exactam eorum peritiam indefessis laboribus sunt consecuti: inter quos omnium primus est Dioscorides. Ideoq; iure quidem eodem loco cæteris à Galeno præfertur, cum inquit: At Pamphilus, is scilicet, qui libros de herbis composuit, planè ex iis, quæ vel ipse scribit, præfert Grammaticum, indicatq; se nec conspexisse herbas, quas exponit, nec vires earum expertum, sed iis qui ante ipsum scripsere, fidem habuisse citra ullam explorationem. Hic sane libros exscripsit frustra annexo ad unamquamq; herbam nominum acervo: deinde etiam exponens, si qua ex homine ferebatur transformatio: tum incantamenta, & libationes, atq; thymiamata, quæ in colligendis illis adhibebantur, adscribens: nec non & alias ejusmodi præstigiaturas nugaces. At Dioscorides Anazarbensis quinq; libris materiam omnem utilem absolvit, non herbarum tantum, sed & arborum, & fruticum, & succorum, & liquorum: memorans insuper & metalla omnia, & partes animalium. Et mihi utiq; videtur omnium perfectissime tractatum de materia medicamentorum confecisse. Nam licet à majoribus multa de illis bene scripta extent, tamen à nemine omnium æque de omnibus. Caterum quæ scripta reliquit Heraclides Tarentinus, & Cratevas, & Mantijas, non in ordinem digesta, nec in unum omnia collecta visuntur, quemadmodum illa, quæ scripsit Dioscorides. Et primo de antidotis volumine: Ac de omni quidem (inquit) medica materia sufficienter à Dioscoride quinq; libris traditum est, à quoribi discere licet cum alias omnes notas, tum gustu, olfactuq; perceptas, quibus maximè probatiora medicamenta à deterioribus cognoscuntur & discernuntur. Hinc ergo auctoritate Galeni satis perspicuum esse potest omnibus Medicis, itemq; seplasiariis, ad quos potissimum spectat rei medica cognitio, in ea simp. medicamentorum facultate Dioscoridem cæteros excellere, & facile primas tenere. Quapropter ab iis præclarissime ageretur, si ejus scripta tantisper legerent, ac perlegerent, perpetuoq; in sinu gestarent, donec eum planè sibi familiarem redderent, & hoc quidem eo præsertim tempore facerent, quo à peritissimis præceptoribus vera, ac legitima simplicia tum oculorum, tum gustus, tum olfactus sensibus offeruntur. Quod eo citius ducet illos ad optatum finem, quò magis Dioscoridis præclara scripta castigatissima, & à mendis quam plurimis expurgata reperient. Quinetiam nostris commentariis, qui præterea Galeno referunt acceptum serè quicquid ipse scripsit de simplicium medicamentorum materia, ita dilucidata & illustrata, ut maximam (ni fallor) secum

Stirpium
imagines
parum,
vel nihil
profunt
ad sim-
plicia di-
gnoscen-
da.

Nota-
dum.

Vanum
& super-
sticiosum
incanta-
tionibus
uti, dum
plantæ
effodiū-
tur.

Diosco-
rides à
Galeno
maximè
comen-
datur.

Diosco-
rides in
simpliciū
medica-
materia
primas
tenet.

10

20

30

40

50

60

In lib. primum Dioscoridis.

5

secum adferant claritatem. Huic igitur soli se dedant, hunc solum sequantur objam dictas rationes omnes ij, qui non modò stirpium, sed & reliquorum simplicium medicamentorum doctrinam & facultatem consequi volunt. Ac contrà tum vulgò semper ignaro, tum iis etiam, qui coaxantium ranarum instar, è sordido palustrum aquarum limo caput exerere nequeunt, nugaces, ac penitus detestabiles quorundam libros, ubi simplicium & compositorum materia ab iis tractatur, qui vix lactucam novissent, nisi eorum cœnis frequentissima extitisset: pariterq; urticam, nisi acerrimè tangentes pupugisset. Quorum inscitiam animadversus Galenus, contra eos locutus esse videtur lib. 6. de simplic. medic. facultat. præfatione breviter & scitè, sic inquit. Verùm abstinendum est à multis mendacibus, multoq; etiam magis fugiendus est Pamphilus, qui ne per somnium quidem herbas vidit, quarum aggreditur figuras perscribere. Nam id genus hominum (quomodo assimilavit eos Heraclides Tarentinus) simillimum est præconibus, qui formam ac notas fugitivi mancipij, licet ipsi non viderint unquam, præconio tamen publicant, notas enim ab aliis, qui norunt, accipiunt, & ceu cantilenam eas proferunt, ut si forte is, quem præconio indicant, adfisteret, agnoscere tamen non possent. Hucusq; Galeni verba. Quæ longè satù sufficere possunt ad eorum monitionem, qui ad simplicium materiam noscendam per rectum ostium introire cupiunt, & securo totius itineris gressu progredi. Verùm in primis, ut opportunè singula demetantur, nosse oportet tempora, quibus maxime plantæ viribus valeant. Quapropter à radicibus initium fumentes, dicimus harum vires, sicut etiam aliarum stirpium partium, non eodem anni tempore æquè in omnibus reperiri, quandoquidem alia hoc tempore, alia verò illo humore pregnantibus deprehenduntur. Tamen si non desint, qui haud quaquam infirmis rationibus innixi, radices è terra eruendas asserant semper autumno, cum scilicet folia decidunt, & caules contabescunt: alij verò ineunte vere, priusquam folia concrecant: si quidem hisce temporibus radicibus major vis inest, quàm cæteris partibus. Sed ut ingenuè in hac re fatear quid sentiam, crediderim ego omnino maiorem succi ubertatem inveniri in his, quæ vere effodiuntur: quippe quòd plantæ nondum caules, folia, neq; flores emisserint, à quibus omnis radicis succus exhauritur. Sed & rationi consonum mihi videtur, autumnales radices omnes tum paucioris, tum imbecillioris esse succi, quàm vernaes, quòd scilicet paucò ante tempore & caules, & folia, & fructus ediderint. Non tamen insciari velim, quòd quæ vere leguntur, copiosiore, quàm par sit, humore redundantes, illòq; longè minus concocto eo, qui in autumnalibus habetur, putredini & corruptioni non sint magis obnoxia, præsertimq; si longo asserventur tempore. Quare à Dioscoride animadversa, is sanè iussit stirpium radices effodiendas esse, cum stirpes ipsæ foliis exuuntur. Quod cum variis anni temporibus eveniat pro natura diversarum plantarum, curam impendere oportet, ut suo tempore unaquæq; radix integrè, si fieri potest, cum omnibus suis adnatis evellatur, & in iis locis, atq; sub ea cœli constitutione, quam maxime familiarem habet. Porro radices abunde nutritæ sint oportet, ac omni putredine, & tabe vacantes: non ita tamen, ut præ nimio alimento ex pingui solo, ubi nascuntur, accepto, debitam & humoris copiam, & corpulentiam metam excendant, neq; ut ejusdem alimenti inopia inanes, & rugosæ reddantur. Quod cum maxime perspexisset Galenus de iridis radicibus differens, libro primo de antidotis: In universum (inquit) ex omni medicinarum genere illæ radices inutiles habentur, quæ inanes sunt, & rugosæ. Atq; illæ quidem deteriores sunt mediocriter nutritis, & mediocrem magnitudinem natis, quæ crassitudinis modum excedunt, & plus humoris in se continent, quàm illis usu veniat. Hac Galenus. Ceterum ubi radices è terra fuerint exemptæ, primum quidem tamdiu aqua clara elui debent, donec omni undiq; terra vel limo penitus abstergantur: mox deraditum à fibris, tum capillamentis omnibus, quibus universim ferè omnes comantur: postremò siccari eas convenit omni adhibita cura. Quòd si fuerint quales fœniculi, apij, asparagi, rusci, polipodij, rubiæ, intubi, & consimilium, in umbra, ubi orientales venti respirant, diligenter siccantur. At omnino cavendum est, ne sole feriantur: quippe quoniam potior earum pars ab eis proculdubio evanesceret, utpote rari & tenuibus. Verùm enimvero si ex eis fuerint, quæ natura crasse sunt, veluti gentiana, helenij, mandragora, bryonia, & id genus aliæ, & aer sit nubilus, & hyems, ne in umbra situ tabescant, ac proinde marcescant, in sole ac vento tuto siccari possunt. Quod commodius fieri potest, si frustatim dissectæ ita tenui funiculo trahantur, ut partes non se contingant, aut cratibus impostæ quotidie sæpius manibus revolvantur. Atqui curandum est, ante quam siccantur, ut ligneæ matrix, quæ omnibus ferè radicibus includitur, ipsi in longum scissis, integræ eximatur: quippe omnino inutilis est, nullamq; vim obtinet: est gentiana, cyclaminus, aristolochia rotunda, iris, bryonia, centaurium majus, nymphaea, aliæq; complures absq; matrice suas præ se ferant radices. Siccatis radicibus, quòd planè constet eas sine tabe, & teredine per tempora asservari posse, iis reponantur in locis, ad quæ solares radij non penetrent, neq; fumo pateat aditus, & quæ neq; uliginosa sint, neq; pulverulenta. Sit igitur locus eminens, & poenitens, ad septentrionem vergens, vel etiam ad meridionalem plagam, quando scilicet radices ipsæ non prorsus exicatae recondentur: adhibita tamen cura, ne eo tempore austri humidissimi flatus admittantur. Ita deniq; recondi, ac servari possunt tot annis, quot ab inanitate, teredine, & tabe vindicari valeant. Nam etsi quæ tenues sunt, ut asari, phu, asparagi, rusci, & id genus aliæ, anno duntaxat perennent: veratrum tamen utrumq; triginta edurat annis. Ceterum demetendi tempus, recondendi locus, perdurandi terminus, non modò in radicibus observandus, sed & in cæteris tum stirpium, tum etiam animalium partibus, ut in hirci sanguine, lupi jecinore, intestino, ac etiam stercore, vulpis pulmone, apri vesica, anguium senecta, aliisq; consimilibus. Assumantur igitur hac omnia eo denuum anni tempore, quo magis suis viribus sunt prædita, nullo planè modo neglecta temporum ratione, quibus singula decerpi possunt. Neq; enim damnandi sunt, qui in quibusdam plantis colligendis quadam decreta tempora, nonnullosq; errantium siderum aspectus observant: quippe quòd apud graves auctores scriptum invenerint, peonia radices contra comitiales non esse evellendas, nisi decrecente luna. Quæ quidem opinio non prorsus reprobanda videtur, nec ad ineptias incantationum, aliarumq; vanitatum, quas stulte (ut Galenus inquit) prodidit Pamphilus, comparanda. Nam cum inferiora terrestria à superioribus cœlestibus gubernentur & regantur, fieri maxime potest, ut luna, ut quæ cæteris errantibus sideribus est nobis magis proxima, motuq; velocissima, maximam cum plantis omnibus, ac rebus quibusvis aliis habeat rationem, tum cum augetur, tum etiam cum minuitur singulis mensibus. Quamobrem non temerè à Galeno proditum est, Alyssum herbam tantum siccari ardente ad canum rabiosorum morsus esse evellendam, sicuti etiam fluviales cancras ad idem peridoneos. Quo etiam tempore aptissimi scorpiones, atq; Anchusa radice constat sanguineo succo madente. Quemadmodum & stirpes, quibus facultas

Libri ex.
plodēdi.

Galenī
verba
notanda.

Tempus
quo stir-
piū par-
tes legē-
de sint.
Radices
quando
effodiē-
dæ.

Radicum
optimarum
notæ.

Radices
quomodo
mun-
dandæ,
siccandæ,
ac con-
servandæ
sint.

Radices
quibus in
locis exi-
catæ sint

Veratrum
utrumq;
triginta
edurat
annis.

Non est
ab re cer-
tis tem-
poribus
herbas
collige-
re.

Quibus
in locis
plantæ
colligi
debeant.

excalsaciens insit, perpetuo in locis calidis, ac siccis demetere convenit. Quocirca Hippocrates ad Cratevam scribens: Adnitere (inquit) quantum potes, ut nobis montanas maxime, & in altis collibus nascentes herbas à radicibus rescas: quandoquidem hæc firmiores, atque acriores sunt in, quæ aquosioribus nascuntur locis: idque, quod in montibus terra sit densior, & aer tenuior: nam quod attrahunt plus virium sortitur. Quinetiam dabit operam, ut flores ex his herbis etiamnum decerpas, quæ circa stagnantes aquas, paludes, fluvios, & fontes prodeunt, quas sanè debiles, & exolutas, ac dulcis succi esse scio. Omnia autem medicamenta, quæ succi, & liquoris fluidi sunt, in vitreis vasis ferantur, quæ verò folia, aut flores, aut radices sunt, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ventis perflata, medicamenti vigorem, veluti in animi deliquium collapsa, amittant. Hæc Hippocrates. Herba similiter, atque radices, legenda sunt, siccanda, ac asservanda, huius tamen demptis, quæ tum in medicina usu, tum in cibo, tum etiam in obsoniorum condimentis quotidie virentes usurpantur, veluti lactuca, intubus tam domestica, quam agrestis (cichorium appellant) portulaca, buglossum, beta, atriplex, blitum, brassica, viola nigra, malva, helixine, linon ostis, ocimum, apium, hyoscyamus, sedum, plantago, asparagus, acanthus, & alia complures. Atque non solum refrigerantibus herbis, verum etiam excalsacientibus recentibus utimur: plerumque enim ex calida potestate præditis, virides siccis præponimus, præsertim ubi minus calefacere sit opus: siquidem humor in virentibus exuberans earum calorificam facultatem haud parum demulcet. Cujus quidem classis habentur amaracus, eruca, nasturtium, mentha, absinthium, thymus, sativaria, ruta, calamintum, sisymbrium, pulegium, abrotanum, & id genus permulta. Sunt præterea & alia, quæ demeti expetunt, cum primum floribus ornantur, ut centaureum minus, viola purpurea, origanum, symphytum petraeum, pulegium, serpyllum, amaracus, polium, thymus, chamædrys, chamæpitys, anthemis, chrysanthemum, stoechas, hyssopus, fumaria, aliæque consimiles plantæ, quas, ne longior, quam par sit, esse videar, ex industria prætereo. Hæc igitur omnia serena cæli constitutione, non nubibus, non imbris infestis in primis colligantur oportet. Deinde terra expurgata, atque aliis adventitiis excrementis amota, diligenter in umbra siccantur. Nisi ex eo genere habeantur, quæ caulis crassitudine, ut in acantho, vel foliorum lentore, crassitie, & humoris exuberantia, ut in portulaca, & crithamo, omnino insolari expetant: quandoquidem si ejusmodi herba in umbra siccanda reponantur, dubio procul situ obducentur, & putrescent. Caterum cum rectè siccata fuerint, decusso pulvere, in sacculis ex corio, vel ligneis capsulis recondantur, ac diligenter claudantur, ne earum vires evanescant. Quæ in re errant seplasiariorum plerique, qui herbas jam siccatas in fasciculos digerentes ad officinarum laquearia suspendunt, ubi non solum brevi viribus destituntur, aeris ambientis exsiccatione, ac ventorum perflatu, sed etiam pulvere, & aranearum telis obsidentur: quin etiam muscarum stercore, quæ illis die, nocte, insident, labefacta nigricant. Neque verò planè laudibus efferendi sunt ii, qui in linteis sacculis, ipsiusque textura admodum raris eas trabibus appendere consueverunt: quippe æstivus aer in ipsos penetrans, quicquid boni inest, absument, & abolet: quin etiam pulvere obsita corrumpuntur, & contabescunt. Idcirco ut tam herba, quam radices suas integras asservent facultates, nihil quidem præstantius, quam eas capsulis tiliaceis, vel piceis, vel fictilibus diligenter clausis reponere, ut docet Hippocrates ad Cratevam his verbis scribens. Omnia medicamenta, quæ succi, & liquoris fluidi sunt, in vitreis vasis ferantur, quæ verò folia, aut flores, aut radices sunt, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ventis perflata, medicamenti vigorem, veluti in animi deliquium collapsa, amittant. Quod si Hippocrates in recentibus observandum præcipit, id maxime in siccis fieri operapretium erit. Flores in super non secus, atque reliquæ plantarum partes, eo tempore colligendi sunt, quo magis suo in vigore consistunt, non autem cum jam flacciscentes decidui evanescent. At capparum flores, muria asservandi, antea quam se explicent, decerpuntur. Rosarum verò cum non planè explicati visuntur: ceteri deinde cum omnino expansis solis patent. Verum cum majori ex parte omnes ferè flores sint herbis fragiliores, molliores, & tenuiores: idcirco tantum abest, ut in sole siccandi sint, ut ne quidem in umbra, si calida, vel eminentia fuerint loca: quippe, ut solis fervore, sic & aeris calore nimio exolvuntur. Siccantur igitur in locis temperatis, quo tempore sæpius revolvantur, ne situm contrahant, adhibita etiam cura, ne sicci nativum colorem deperdant: quandoquidem certum est flores, qui inter siccandum à proprio colore degenerant, nullius esse in medicina usus. Itaque, perbellè siccantur super linteis extensi, vel aminibusque contecti. Siccantur autem probe ubi substratis linteaminibus sparguntur, & iisdem lenibus operiuntur. Flores itaque, in universum sicci ad annum duntaxat edurant, etsi anthemidis, centaurei, chrysanthemi, millefolii, spartii, & rosarum flores etiam longiori asserventur tempore, si ligneis arculis optime inclusi diligenter recondantur. Non minori etiam studio sunt colligenda semina tam ea, quæ suis in stirpibus nuda innascuntur, ut lithospermi, fœniculi, anethi, & cari: vel vasculis, aut capitulis inclusa, ut papaveris, nymphaeæ, melanthii, hyoscyami, & ocimoidis: aut siliquis relecta, ut faba, ciceris, phasoli, dolichis, & lupini: aut corniculis recondita, ut fœni græci, fertula campanæ, sinapis, & eruca: aut variis involucri contenta, ut ea, quæ circa medullam quorundam fructuum intus conduntur, quale est mali medici semen, aurantii, limonis, pyrorum, cydoniorum malorum, peponum, & melopeponum, cucurbitæ, & cucumeris. Veruntamen hæc assumere oportet, cum fructus, à quibus eximuntur, suam maturitatem planè senserint: illa verò, ubi herba jam sicca, non amplius virent. Et quamvis multa reperiantur semina, quæ ad annum ultra suas asservent vires, ea tamen quotannis renovare satius, ac tutius erit: siquidem pauca sunt, quæ inveterata rancorem non redolent, quo fit, ut calorem nanciscantur extraneum, & sibi non congenitum. Vbi igitur sicca fuerint semina, arculis ligneis reponantur in locis siccis: facile enim contrahunt locorum humores. Caterum fructus, quemadmodum pruna, serica, myrti bacca, cydonia mala, cerasa, quæ vulgò maraschas vocant, corna, sorba, ficus, punica mala, & alia id genus, quæ in medicina usum reponuntur, operapretium est, ut maturi ex arboribus decerpantur: quanquam sorba, ut siccantur, immatura decerpere conveniat. At animadvertendum est, quod ubi adstrictione, & repressione sit opus, fructus adstringentes ut paululum potius immaturi, quam secus, demetantur oportet. Porro juglandes, amygdala, pistacia, nuclei pinei, & avellana non prius ex arboribus excutiantur, quam planè ultimum maturitatis gradum senserint. Id autem rectè cognoscitur, cum extima involucria sponte sua debiscunt, & arbore concussa una cum fructibus decidunt, alioquin insolata contrahuntur, & fiderantur. Ex his igitur, qui siccati asservantur, capsulis ligneis potius, quam sacculis recondantur, ne extraneos humores concipiant. Qui verò per annum recentes reponuntur, aut majori ex anni parte perdurant, in locis siccis minime asperginem redolentibus appendantur, ut assolet de urvis, pyris, malis cydoniis, & punici: aut super paleas expandantur, ut sit cum malis, sorbis, ac mespilis: aut hordeo, vel milio sepeliantur, quemadmodum

Herba
quo pa-
cto legē-
da siccā-
daque
sint.

Plantæ
quæ col-
ligi po-
stulant
floribus
ornatæ.

Officina-
rum la-
pius in
herbis
siccis re-
ponendis.

Flores
quo tem-
pore sint
decerpē-
di, siccā-
di, ac re-
conden-
di.

Fructus
quando
decerpē-
di, & quo
modo
confer-
vandi.

- modum medica, & aurantia mala. Cortices præterea, qui fructibus auferuntur, ut citrii, punici, & cucurbitis: quique arboribus decerpuntur, veluti thuri, ligno guajaco, sambuco, ac fraxino: qui item herbarum radicibus detrahuntur, ut cappari, mandragora, thapsia, alypia, pityusa, ac aliarum, non secus sunt siccandi, atque radices: quin etiam similiter reponendi. Succique quoque, utpote in medicina admodum necessarii, omni prorsus diligentia, ac ratione sunt conficiendi, atque ita asservandi, ut toto anni curriculo putredinem non sentiant. Ii igitur non solum ab herbis eliciantur oportet, sed etiam à radicibus, ac fructibus. Qui à radicibus exprimentur, ut glycyrrhizæ, vere quidem parandi sunt, cum primum folia emergunt. Ex foliis vero, antequam stirpes flores edant, & earum caules lignosi fiant. Ex fructibus denique, quidam cum ipsi ultimam maturitatem senserint, cuiusmodi esse debet malorum puniceorum, citriorum, limonum, & ex myrti baccis: quidam vero antequam ad plenum maturuerint, ut ex juglandibus, moris, pyxacantha, ligustri baccis, & acacia: quidam ex immaturis adhuc uvis, ut omphacium. Horum omnium nonnulli diu insolati, aut lento igne siccati reponuntur, ut aloës, sylvestris cucumeris, absinthii, eupatorii, hypocistidis, glycyrrhizæ, & huiusmodi generis: aliqui vero humidi, fluxibilesque, reconduntur. Atqui non omnibus eadem est conservandi ratio: quippe alii paululum primum ad ignem fervefacti, moxque diligenter defecati, ut fieri solet de succo rosarum, intubi, buglossi, oxalidis, lupulorum, apii, & fœniculi. Alii vero ignem non experti tantum subsidere permittuntur, ac deinde vasistamdiu transferuntur, donec defecati pelluceant. Quod sit de succo malorum puniceorum, citriorum, limonum, cydoniorum, & mororum. Veruntamen diligenti admodum animadversione opus est (ut Galenus inquit lib. 6. de medicamentorum compositione secundum locos) in succis liquidis conservandis: quandoquidem facile corrumpuntur, nisi fervefactis prius, & mox à facibus omnibus percolatis, olei parum superponatur, ut optime norunt solertissimi pharmacopola. Adhuc habentur varia liquorum genera, quæ quàm plurimum ex plantis distillant, ac desluunt, quorum alii gummi, alii resina, alii lachryma vocantur. In gummi genere sunt opopanax, laser, ammoniacum, sagapenum, euphorbium, galbanum, bdellium, myrrha, thus, opocarpium, sarcocolla, styrax, & id genus alia. In resinarum vero censu sunt terebinthina lentiscina, strobilina, pinea, picea, larigna, & abiogna. In lachrymarum denique numero sunt lac, quod ex papaverum vasculis excipitur, propriè opium appellatum, scammonium, quodque ex thapsia fluit, tithymalorum omnium lac, cancamum, tragacanthæ lachryma, quique desluit à vitibus liquor, ex pruno, amygdalo, & ceraso. Quin & illud, quod vulgus Arabicum vocat gummi, quancquam non desunt, qui tam hoc, quam prunorum, cerasorum, & amygdalorum lachrymas malint in gummi potius referre, quàm in lachrymas. Sed quoquo modores habeat, eò tantum summa harum rerum spectat, ut exacta scilicet earum notitia habeatur, quippe non desunt mangones, & impostores, qui eas adulterent, quemadmodum & medicamenta metallica. Postremo si forsitan cupiamus nasuto videretur Dioscorides non parva erroris culpa suspectus esse, quod in hac præfatione absolute pronuntiaverit, ex omni herbarum genere solum Veratrum multis edurare annis, reliqua vero à trimatu inutilia esse, cum tamen in pluribus locis ejus sententia reclamet Theophrastus antiquissimus plantarum scriptor: dicimus, ut hos ab huiusmodi opinione distrahamus, quod cum Dioscorides extiterit in hac facultate peritissimus, consummatissimus, & omnium facile princeps, gravissimo quoque Galeni testimonio, non modo non credendum videtur, sed ne cogitandum quidem, quod non calluerit is omnes stirpium proprietates, quodque haud studiose legerit ea, quæ ante ipsum trecentis, aut pluribus annis posteritatis memoria mandaverat Theophrastus, & aliorum veterum plerique: præsertim cum nobis perspicuum sit, quantum in his rebus describendis fuerit ipse apprime fidelis, & diligens. Verum omnibus persuasum esse debet, quod sicuti in quibusdam locis huius voluminis scriptura deficit, in aliis spuris additionibus redundat, in aliis, quandoque scaret mendis, scriptorum culpa, atque etiam eorum, qui in scribendis, vel excudendis auctorum voluminibus plus, minusve cura impenderunt, quàm sua interesset, ita etiam in hac præfatione evenisse facile potuit. Quare pro certo crediderim, longè plura hic desiderari, quàm ea, quæ hac in re tradiderit Theophrastus, qui veratrum ait triginta perdurare annis, aristolochiam quinque, vel sex, chamæleontæ nigrum quadraginta, centaurium majus decem, vel duodecim, peucedanum quinque, aut sex, vitem sylvestrem unico duntaxat anno, elaterium centenis annis, ita ut repertum esse attestetur elaterium ducentorum annorum, quod optimum erat, & pretiosum. Harum itaque rerum historias omnes tantum absit, ut credamus non legisse, notasse ac monumentis tradidisse Dioscoridem, ut ne imaginemur quidem, etsi scriptis suis non extent: quin potius locus iste nobis suspectus & depravatus habeatur. Idcirco non Dioscoridi, sed scriptorum, & librorum incuria id vitii adscribendum est: quemadmodum additionum redundantia accusantur ii, qui, ut earum auctores essent, ab re hoc opus augere, atque illustrare existimarunt, quales sunt spuria additiones illæ, quæ plura & Græcorum, & Hebræorum, & Arabum, & Chaldeorum, & Aegyptiorum, & Magorum, & Latinorum, aliarumque linguarum nomina coacervant, atque in omni fere plantarum historia in pluribus voluminibus Græci statim occurrunt singulis capitibus. Quæ facile ex Pamphilo deprompta fuerunt: argumento quoddam (ut superius dictum est) ei rem hanc vitio vertat Galenus, atque sine ulla ratione sint in hoc Dioscoridis volumen importata. Cujus rei nobis postea præbuit testimonium, quod in quibusdam antiquis bibliothecis legitima Dioscoridis volumina reperta sint Græcè pluribus centenis annis scripta, in quibus nullum prorsus ex his spuris nominibus legebatur. Quorum vetustam auctoritatem simul cum doctissimo Ruellio secutus, in meis versionibus Italica lingua conscriptis, omnia illa nomina adulterina ab opere abdicavi, quemadmodum facturus sum in hoc Latino Dioscoride: etsi Hermolaus, & Marcellus vulgatis exemplaribus decepti, nomina illa suis interpretationibus reliquerint, tanquam Dioscoridi legitima. Sed quoniam non minus utile quàm necessarium duximus, ut omnes ii, quibus in animo est plantarum peritiâ assequi, sciant ad unguem quæ arbores à fruticibus distendant, frutices ipsi à suffruticibus, & suffrutices ab herbis, dixerim ego Theophrasti auctoritate, omnes illas stirpes Arbores appellari debere, quæ ab radice statim simplici caudice surculo, dissolutaque, contumaci assurgunt, à quo per intervalla tanquam brachia, exortirami latius diffunduntur, uti olea, ficus, malus, pyrus, quercus, ilex, & id genus alia. Frutices vero, quæ ab radice caudice multiplici, ramosoque sese attollunt, in quorum classe sunt rubus, rosa, paliurus. Suffrutices, qui inter herbarum genera annumerantur, ab radice caulem emittunt, lignosis adnascentibus ramulis, folisque minutis, quæ non velut aliarum herbarum folia quotannis arescunt, & decidunt, sed perpetuis foliis toto anno virescunt, ut stachas, ladanum, ruta, hyssopus, salvia, & ejusdem generis alia. Herbarum denique generi subscribunt reliqua planta, quæ inter initia folia tantum sine caule pandunt, ac deinde in caulem erecta, flores, & semina ferunt, ut cerealium omnia genera, olera, quæ in hortis ad cibos feruntur, & sylvestrium fere innumera, quæ sponte sua in pratis,

Cortices
quomo-
do sicca-
di, & re-
ponendi.
Succi
quomo-
do expri-
mendi,
conser-
vandi que
sint.

Gummi
lachry-
mæ, &
resinæ.

Diosco-
rides de-
fenditur
à calum-
nia.

Simplici-
um no-
mina va-
ria Dio-
scoridi
adulteri-
na.

Arbores.
Frutices.
Suffruti-
ces.

Herbæ.

Plantarū
degene-
ratio.

Stirpium
mutatio.

Plantarū
melio-
re-
scunt
ce-
li clemē-
tia, & lo-
ci amicitia.

Plantarū
situs na-
turales,
ubi læta
nascun-
tur.

In Mon-
tibus.

In plani-
tie.

Juxta flu-
mina.

In palu-
stribus
locis.

In lacu-
nolis.

Ulligino-
sis locis.

In litori-
bus &
scopulis.

In fontiu-
riguis.

In aridis
& siccu-
lofis.

In opa-
cis.

In humi-
dis.

In colli-
bus.

In cultis.

In incul-
tis.

In pratē-
tis.

In vine-
tis.

Intra &
extra op-
pida.

In cam-
pestribus.

Circa se-
pes.

In Mon-
tibus.

campis, ac aliis compluribus locis proveniunt: tamen ex eis nonnulla habeantur, quæ neque caulem, neque flores, neque
femina gignunt, ut phyllitis, asplenium, cynoglossum, hemionitis, onosma. His ita determinatis, sciendum præterea est,
herbas assidue quodam cultu, ac diligentia nonnunquam arborescere, quod maxime malva accidit. Hanc enim pluries vi-
di senis, septenisve mensibus cultam, tanta caudicis longitudine, crassitudine, & duritie proficere, ut hasta instar grande-
sceret. Frutices quoque aut temporis diuturnitate, aut cultorum mangonio in arbores non pumilas exeunt, ut vitex, he-
dera, myrica, paliurus. Contra similiter fit, ut arbuscula quedam, si desit alimentum, aut si nullo cultu adhibito dimit-
tantur sylvescere, à sua natura ita recedant, ut in frutices degenerent. Quandoquidem hi tum per adultam ætatem,
tum per cultus rationem, vendicatos sibi robore, crassos prædurosq; fundunt caudices ac ramos. Illa vero tanquam indomi-
ta surculis, stolonibus, ac germinibus, qui circa caudicē & radices adnascuntur, luxuriantes, solidos ita ramos debilitant,
& infirmant, subrepto illis humore, ut in frutices sensim elanguescant, ut myrto, lentisco, & corylo quandoq; evenisse com-
perimus. Tantum enim in plantis natura germanitas potest, ut non solum sæpe prædictos præstet effectus, sed etiam ut al-
teram in alteram stirpem facile vertat, ut cassiam in cinnamomum, silymbrium in mentham, triticum in lolium, hor-
deum in avenam, & ocymum in serpyllum. Porro ex his omnibus herbarum generibus quedam sativæ sunt, quedam agre-
stes. Has volunt nonnulli priores fuisse sativis, cum earum permultas domita cultu feritate mansuescere in hortis liquidò
constet: etsi in permultis quoq; & sylvestre, & sativum genus inveniat, quarum alia sæcunda sunt, alia steriles: alia
florent, alia floribus orbantur: alia perpetua fronde virent, alia folia amittunt. Quod non aliunde provenire scri-
bit Theophrastus, quàm a loco ipso, ubi nascuntur, sicuti ab aëre eas ambiente: tamen si id accidat interdum particula-
ri radicum vitio. Magni quippe refert, ut sæcunda, florida, & perpetuo virentes plantæ conserventur, si clemens cœ-
li constitutio, situsq; germanitas adsit. Quare nil mirum, si circa Memphim, & in Elephantio agro sicubus, ac etiam
vitibus folia nunquam decidant, quòdque in insulis, aliisque regionibus nuper in Indiis occidentalibus à Lusitanis, &
Hispanis repertis, nulla spectetur arbor, quæ sempiterna coma non vireat. Neq; item admirandum, quod reperiantur ar-
bores proceriores, virentiores, aspectu pulchriores, & magis frondibus & fructibus exornatæ in hoc loco, quàm in illo:
namq; alia hoc situ latantur, alia illo, pro sua quaque natura ratione. Proinde videmus, quòd quæ montes amant, ut
cedrus, larix, abies, pinus, picea, terebinthus, buxus, juniperus, sagus, carpinus, ibi proceræ admodum formæq; insigni pro-
siliant. Quemadmodum in planities & collium nemoribus quercus, cernus, suber, ilex, lotus, ulmus, acer, fraxinus, co-
rylus maxime proficiunt. Juxta flumina, & in aquis letiores proveniunt platanus, alnus, populus utraq; myrica, sa-
lix, harundo: etsi harum permulta non aequè læta in montibus, vallibus, planis, & sylvis exultent. Id quoq; discriminis
in herbis, & fruticibus, visitur, quedam enim paludibus enascuntur: alia in lacubus, & stagnantibus aquis exiliunt:
alia litora, & fluviorum ripas desiderant: quedam humidos, aquosos, uliginososq; amant tractus: quedam aquas ode-
re, & ob id arida & saxosa sequuntur. Nec etiam desunt quæ in humidis & siccis locis vitæ incipitem agant. Sunt
deinde quæ in campestribus degere cupiant, quæ vinetis lætentur, quæ pratis gaudeant: præterea quæ valles, quæ colles,
quæ deniq; editos querant situs. Alia quoq; urbanioribus locis allecā juxta urbium, & oppidorum moenia in maceris,
& rudibus prodeunt. In palustribus, & humentibus locis, ac secus magnarum scrobium aggeres feliciter enascuntur
plantago, coronopus, poterium, scordium, ranunculum, eleoselinum, sphondylium, lysimachia, alisma, chelidonium minus,
epimedium, pentaphyllum, erinus, equisetum, limonium, heliotropium parvum, verbenaca, ruscilago, hydropiper, onobry-
chis, conyza tertii generis, eupatorium commune. Et magis palustribus gaudent cyperus, typha, sparganium, juncus. At
tam lacunosis, quàm admodum palustribus innatant, nymphaea, potamogetum, lotus ægyptia, colocasia, foliis & in a-
quis conditis, & extræ eminentibus. Malabathrum similiter in India paludibus nascitur, atq; nobis in Italia oryza, hip-
polapatron, ac millefolium stratiotes. Tribulus aequè in lacubus, paludibus, fluminibus nascitur, atq; in mari: quorum
littoribus ac ripis familiare spectatur nerium. Adiantum, itemq; trichomanes uliginosis specubus gaudent, præsertim
si secundum amnes existant: aut asperginosas sequuntur ripas: quæ præruptis locis inherant. Vitex deinde, elichryson,
bubonium, botrys, rha, fluminum ripas accolunt. Critbanum verò, brassica marina, androsaces, corniculatum papaver,
dorycnium, solanum somniferum, glaux, hipophaes, hippophastrum, tragium, rithymalus paralius, peplus, alypon, absinthium
seriphium in maritimis tum in litoribus, tum scopulis, tum etiam collibus emergunt. Tripolium etiam in maritimis exur-
git, ubi scilicet alludit unda, iterumq; recedit, modò in mari, modò in sicco degens. Non nisi aquis proveniunt bryontha-
lasion, corallium, & alga. At in riguis fontium, præsertim quæ hyeme tepefcunt, sion, atq; aquaticum silymbrium una
innatant, ut quasi invicem fraternam videantur inisse amicitiam. Caterum ex his, quæ in continenti nascuntur, arida,
& striculosa loca petunt eryngium, satureia, lythospermon, lycium, salvia, stachys, onosma, lonchitis, cynoglossum, echium,
buglossum, chamæpitys, veratrum nigrum. Aridissimis, & saxosis exurgunt capparis, libanotis, symphytum
petraum, saxifragum, helxine, hemionitis, sedi utrumq; genus, coryledon, cymbalion, polytrichon, paronychia, asplenium,
elinopodium, circaea, lichen, ita ut harum pleraq; sæpius in adificiorum ruinis, ac saxosis admodum locis vireant. In
opacis autem nascuntur, chrysocome, asarum, viola purpurea, astragalus, & cyclaminus. In humidis clematis prima, quæ
& secus aggeres invenitur: item phyllitis, hemionitis, althæa, helenium, paludapium. Collium amœnitate capiuntur
spartium, nepeta, sylvestre cuminum, chamædrys, etsi non oderit etiam aspera, & saxosa: item phalangium, thymum,
quod etiam petroso solo nasci videmus: quin & holostium. Culta deinde virent lagopode, elatine, ornithogalo, corian-
dro, hyacintho, hypecoo, chamæcisso, ægylope, osyride, aphaca, orobanche, melanthio, bupthalamo, anthemide, sylvestri
papavere, xyphio, leontopetalo, phœnice, hyperico, cyano. Inculta verò virent psyllio, hieracio. Pratis latant trifolium,
lotus sylvestris & urbana, anonis, daucus, carum, tragopogon, oxylapathum, centaurium minus, hemerocallis, colchicum,
beronica: quanquam hac & colles, & montes abunde scatant. In vinetis aluntur telephium, portulaca sylvestris, peplus,
helxine hederacea, ampeloprasum, capnos. Tam intra, quàm extra oppida, & urbes in plateis, monumentis, parietinis,
rudibus, propter muros, & hortorum sepimenta visuntur verbascum, blattaria, thlaspi, iberis, malva, chelidonium ma-
jus, urtica, ebulus, sambucus, erysimum, aristolochia longa, marrubium, chrysanthemum, galiopsis, fenecio, terrestres tri-
bulus, sideritis, eupatorium, hyoscyamus, cicuta, personata, xanthium, sylvestris cucumis. Campestris carduorum
omni genere horrent, atractyli, ferulis, sylvestri fœniculo, gramine, thalictro, bumo. Agrorum, & pratorum sepibus herent
ruscum, asparagus, rubus, rhamnus, ligustrum, rubia. Ephemero autem, hippoglossio, filice, planities sylva virescunt.
Montes adamant nardum tam Indicum, & Syriacum, quàm Celticum, & montanum, centaurium majus, mandragora,
hastula,

hastula regia, satyrium, testiculus, gentiana, ligusticum, alysson, smyrnium, veratrum album, ruta sylvestris, polemonia, polygonatum, tithymalus characias, polium, ptarmica, thymelaea, chamelaea, glycyrrhiza, asclepias, narcissus, thapsia, paonia, arbiopis, clymenum, onagra, cacialia, aconitum, daphnoides, hyssopus agreste, peucedanum, chamadaphne, tormentilla, bistorta, chamaeleo albus, angelica, libanotis. In sylvis montanis emicat leucacantha, atque inibi in praeceptis locis petroselinum, & Rhodia radix. Sunt praeterea, quae arboribus innasce velint, in quibus resident, atque ad usum suscipiunt alimentum, ut agaricum, viscum, sphagnos, polypodium, dryopteris, lichen. Alia quidem in arboribus conspiciuntur, alia vero prius à terra exorta, per arbores repunt, quemadmodum labrusca, vitis nigra, bryonia, hedera, clematis altera, smilax tam levis, quam aspera, lupus salictarius, convolvulus, periclymenum. Non desunt etiam herbae, quae sine radicibus in aliis herbis prosiliant; neque alibi, quam in illis reperiantur, ut cuscutha, epithymum, epithymbrium, & epistabe. Veruntamen illud scire convenit, quod etsi harum omnium quaeque sua natura feliciter proveniant in praedictis locis, suosque unaquaque sequatur situs, nihil tamen obstat, quin eadem modo in montibus, modo in planis, nunc in collibus, saepe in vallibus, nonnunquam in agris, & pratis, ac etiam in aliis variis locis nullo discrimine inveniri possint. Et hac satis sint quantum ad natalem plantarum situm. Ceterum ut, quantum per se fieri potest, harum rerum non minus utilis, quam necessaria doctrina excitetur, augeaturque, jam ad singulas herbarum partes noster se convertet sermo, & de radicibus, foliis, caulibus, floribus, ac seminibus differemus, primo à radicibus, veluti à basi aliarum partium, rem ipsam exordientes. Frumentacea igitur omnia multis nituntur radicibus iug, tenuibus. Legumina vero singulas habent radices praeter fabam, easque surculosas, & duras. Sic & olera ferè omnia singulari radice coherent, ut lactuca, apium, beta, buglossum, intubus, cichorium. Quin etiam radice singulari sustententur, sylvestris ruta, quam barmalam vocant, peplos, cratogeomum, ephemerum, & sapius verbenaca. Contra numerosis radicibus donantur, asarum, phu, baccharis, veratrum genus utrumque, capparis, crithamum, hastula regia, chelidonium minus, asclepias, cyrcaea, alcea, arbiopis, gramen, filix femina, muris auricula altera, plantago, chrysocome, asparagus, ruscus, hippoglossum, panaces Heracleum, hemionitis, peonia femina, alisma. At nardi Indici, & Celtici radix in spica modum capillatur. Praegrandi, firmag, radice exurgunt belenium, bryonia, mandragoras, scammonium, sylvestris cucumis, vitis nigra, rapum, nymphaea, colocasia, radix Rhodia, & China nuper ex Indis occidentalibus importata, dracunculus, aloë, centaurium majus, libanotis, sphondylium, ananthe, symphytum secundum, papaver corniculatum: raphanus: carduus: periclymenum, solanum somniferum, smilax aspera, thapsia, hippophaes, hippophastrum, tithymalus characias, pityusa, Rhabarbarum, Raponticum. Contra exiguum tenuemque radicem gignunt hydropiper, catanances genus secundum, ranunculus, panaces Asclepium, & chironium, phalangium, trifolium, anthyllus, bechium, onobrychis, holostium, britannica, epimedium, onagra, tragium secundum, leontopodium, verbenaca supina, phytocoma, pancratium, aconiti tertium genus, chamacissos, asarum, utrumque veratrum, plantago minor, coronopus, sesamoides, origanum sylvestre, alypon, atractylis, heliotropium majus, onosma, rubia, cepaea, alisma, betonica, chamelyce, gingidium, centaurium minus. Radices in lignum durefcunt arbiopidi, similaci aspera, poterio, leucacantha, astragalo, tithymalo characia, cypero, rhododendro. At molli, lentaeque radice constant althaea, acanthus, alcea, malva, symphytum majus. Geniculatae veluti arundinibus, sunt iridi, acoro, polygonato, rusco, nymphaea, xyridi, hippoglossi, gramini, lauro Alexandrina, colocasia, galanga, gingiberi, radici China nuper inventa, & Rhodia. Radicem digiti crassitudine fundunt orobanche, eryngium, polygonatum, peonia mas, pyrethrum, daucus, pastinaca sylvestris, symphytum petraeum, dorycnium, ebulus, echium, crithamum, elaphoboscum. Bulbosa autem insunt caparum modo, lilio, hemerocallidi, capis, bulbis, hastula regia, allio, porro, croco, narcisso, xiphio, testiculorum omni generi, satyrio, ornithogalo, ephemerio, arisarum, hyacintho, dracunculo, ampelopraso, scorodopraso, moly. In globum extuberant radices aristolochia rotunda, cyclamini, apii vomitori, leontopetali, ananthes, peonia femina, rapi, chrysogoni, periclymeni, cyperi, argemones, catanances secunda, pycnocotmi, geranii unius, pseudoapii, antora. Insuper radices inter se dispident, tum colore, tum odore, tum sapore: quae discrimina si recte cognoscantur ab his, qui brevi hanc facultatem assequi desiderant, non parum inde haurient utilitatis. Sicuti & maxime confert scire, quae sint radices magna vel parva, quae dura vel molles, quae numerosae vel paucae, quae caparum vel tuberculorum effigie, quae denique geniculatae, de quibus hucusque abunde differuimus. Sed jam de coloribus agamus. Nigricat foris chrysogoni radix, etsi canticet intus: item papaveris cornuti, nardi montani, helenii secundi, cyclamini, chamaeleonis, cardui, hastulae regiae, libanotidis, rhapontici, quanquam huius interna rubescant, peucedani, leontopetali, epimedi, nymphaeae, eryngii, symphyti secundi, smyrnii, echii, veratri nigri, astragali, anemones, mandragora, aconiti tertii generis, thapsiae, personatae, filicis maris, vitis nigrae, aristolochiae utriusque, quarum tamen interna buxco colore pallent, peoniae feminae, tametsi huic, sicut etiam thapsiae, & mandragorae delibrata exalbeat. Contra è candida proveniunt radice plantago, polygonatum, dracunculus, arum, arisarum, ranunculus, veratrum album, anonis, ligusticum, asparagus, ruscus, hippoglossum, elaphoboscum, libanotis, sphondylium, rapum, radix, circaea, alcea, holostium, tragum, trifolium, narcissus, allium, porrum, gingidium, iberis, hipposelinum, tripolium, iris, panaces Heracleum, tragum, somniferum solanum, arctium, onagra, chamacissos, scammonium, althaea, pityusa. At non prorsus alba, sed subalbidae radices tributa sunt aro, polemoniae, helenio primo. Rubent rubia, centaureo magno, rhabarbaro, rhabarbaro, tametsi tria haec exterius nonnihil nigricent: item pentaphyllo, heptaphyllo, betae tertii generis, blito, carota, anchusa, lycopsi, onosmati, chrysogono, quanquam exterius nigricant. Non planè rubra, sed subrubra radice sunt acanthus, phu, satyrium erythronium, xyris, radix Rhodia, solanum somniferum, alypum, costus. Ex atro rubescunt filicis feminae, cypero, pycnocomo, ephemerio Colchico. Rubro colore purpurascunt radices symphyti petraei, caparum, scilla, pancratii. Flava intus radice sunt aristolochia rotunda, glycyrrhiza, lapathum, hippolapathum, cyperus Babylonicus, argemone, chelidonium majus, gentiana. At herbaceo colore insunt polypodio, phalangio, smyrnio, & imperatoria. Odorata radice fragrant, iris, acorus, meon, cyperus, galanga, Zedoaria, nardum tam Gallicum, quam Indicum, asarum, phu, caryophyllata, baccharis, ligusticum, pastinaca, angelica, seseli Massiliense, hipposelinum, smyrnium, libanotis, asclepias, circaea, alisma, tripolium: quin & radix Rhodia odorem expirat non injucundum. Dulcedine gustui praebent glycyrrhiza, tragopogonis radix, centaurii majoris, chamaeleonis albi, elaphobosci, geranii, Dulces, arctii,

In montanis sylvis. In arboribus.

In aliis plantis.

Plantarum in radicibus varietas.

Radicum differentia in coloribus & saporibus.

Quae nigricant.

Quae albicant.

Quae subalbicant.

Quae rubent.

Quae subrubent.

Quae intus flavescent.

Quae virescent.

Quae bene oleant.

Amar. arctii, polipodii. Amaritudinem vero gentiana, ranunculi, helenii, dictami candidi, leucacanthae, panacis Heraclei hippophaui, pancratii, scillae, cicchorii, asparagi, rufci, centaurii minoris, chelidonii majoris, asphodeli, cyclamini. Acri autem radice deprehenduntur gingiber, acorus, galanga, Zedoaria, imperatoria, crocodylium, angelica, panaces Chironium, smyrnium, pyrethrum, alisma, tripolium, raphanistum sativus, cum sylvestris, utraque iberis, nasturtium, thlaspi, argemone, hydropiper, arum, dracunculus, cyffimum, ophioscorodon, ampeloprasum, scorodoprasum, cepa, allium, porrum, scandix. Quo fit, ut si exacta notitia differentiarum habeatur, quae in radicibus forma, numero, colore, odore, ac sapore notantur, maximum inde percipiant emolumentum, qui magna animi delectatione in hac simplicium medicamento-
rum facultate operam impenderint. At praeterea plurimum iisdem contulerit, si omnes stirpium delineationes, similitu-
dinesq; (de iis intellige, quae scriptis tradi possunt) cum earum pariter & odores, & sapores assequantur, eo inquam modo,
ac ratione, quo hic a nobis adnotata reperiuntur. In primis igitur a similitudine, quam inter se ineunt plantae, exorsus,
pro viribus enitar, ut quae plurimis ignota sunt, iis, quae omnibus sane vulgares apparent, recte comparentur, quapropter
ab hedera primum, ut quae neminem lateat, rem ipsam auspicio. Hederam igitur foliis emulantur, etsi quaedam ma-
jora, quaedam vero minora cernantur, scammonium, asarum, uterq; cyclaminus, smilax aspera, laevis, & hortensis, vitis
nigra, marina brastica, Aethiopicum seseli, periclymenon, aristolochia utraque, asclepias, epimedium, gramen parnassi,
apocynum, viola purpurea, chamacissos, helxine cognomento cissampelos, cinocrambe, hortense solanum, haliacabum,
circaea, cucumistam sylvestris, quam sativus, utraq; clematis. Vitagineum solum representant platani, acer, lupinus,
ricinus, bryonia, veratrum nigrum, balsamina, colocynthis, cucumis, quem Veneri anguriam vocant. Alba spina, & a-
canthium simili virent folio: sicuti abrotanum saemina, & absinthium seriphium vocatum solis se invicem imitantur.
Vitex & anagrus, & foliis & ramis conveniunt. Apii folia referunt caucalis, secundum dauci genus, lasorpitium, smyr-
nium, buniu. Amygdala fronde vestiuntur, persicus, rhododendrum, ebulus, sambucus, staphylo dendron, lathyrus, quam
officina cataputiam nominant. Anisum deinde isopyro foliis adspulatur, anagallus antyrrhino, atriplex xanthio. Vtri-
usque rubia folia imitatur aparine, ac galium: quancquam illis majora, huic vero minora spectentur. Porri bulbiq; so-
lia praeseferunt hyacinthis, narcissus, allium, colchicum, cyperus, hastula regia, ampeloprasum, scorodoprasum, canini tes-
ticuli, lonchitis. Buxus & lycium consimili comantur fronde. Vitis alba amomo foliis correspondet, pyrethrum sylvestri
daucos, hemionitis dracunculo, coris erica. Foeniculi folia emittunt altitatis asparagus, panaces, asclepium, seseli, daucum
Creticum, anthemus, libanotis, buphtalmos, anethum, thapsia. Anethi folia assurgit meon. Plantagini non dissimilia
sunt folia candidi xeratri, gentiana, alismatis, & clymeni. Phoenii folium geranium exprimit, Filicem folio emulantur
sideritis secundum genus, polypodium, dryopteris. Ferula cicutam foliorum imagine refert, hac vero myrrhidem. Bu-
glossum, & cirsum consimili modo foliantur. Graminis folium proferunt moly, holostium, gramen arundinaceum, co-
ronopus. Huius vero folia habent catanance, psyllium. Cicchorium, chondrylla utrunq; genus, & quod quibusdam dens
caninus dicitur, consimili sunt folio. Cnicus atracyliis folio assimilatur, chamaleoni nigro crocodylium, chamaleoni albo
silybum. Glasto tripolium simile est. Coriandri foliis comantur parthenium, adjanthum, sideritis tertia, omnia ranun-
culi genera (quorum tamen quaedam propius, quaedam longius ejus speciem sequuntur) uterq; daucus, thalictrum, ca-
pnos. Helxines folia produnt anagallus, alsine, muris auricula, cannabus, aut quinq; folii eupatorium, sed quae quadriper-
tito dividantur. Cotonei mali frondem exhibent capparis, solanum somniferum. Smyrni folium praestant phu, laver.
Cupressi effigiem promit sabina: juniperi cedrus minor quae phoenicia dicitur. Hypericum, androsamum, ascyrum, folio
non discrepant. Cistus, & ladanus sicuti in specie, ita & in foliis conveniunt. Cyclamini folium pandit aconitum
primum: ciceris teucrium, securidaca: cumini sylvestris stratiotes millesolium: cucurbita personata: loli phoenix:
juglandis centaurium majus, paonia mas, gentiana: etsi huic magis cum plantagine conveniat. Iridis folia reddunt,
acorum, medion, sylvestris iris: item gladiolus, nisi hic breviora, angustioraq; folia sibi vendicasset. In junce specie col-
locandum esset utrumque equisetum, sed inani caule assurgit. Lenticula folium simulat aphaca, onobrychis, chamaesy-
ce, helenium alterum, anonis, trichomanes, polygala, glaux. Laureae fronde virent polygonatum, clematis prima, daph-
noides, nerium, chamadaphne. Lili folia spargunt hemerocallis, pancratium, satyrium, martagon (sic enim appellant
lilium quoddam agreste) ephemerum, onagra. Lenticum referunt glycyrrhiza, tragus. Nec lepidium arabis dissimulat.
Lactuca effigie folia ferunt dipsacus, sylvestris lactuca, lycopsis, anchusa, sylvestre glastum, mandragoras saemina. Lin-
gua bubula similia sunt symphyti alterius folia. Myrti folia rufcus habet, tithymalus saemina, & canribus. Mentham
sativam folio exprimunt sisymbrium, hydropiper, pentaphylon. Marrubii effigie assurgit apiastrum, ballote, hormi-
num, sideritis prima. Mercurialis folio est cinocrambe: Helxine & elatine folio simili comantur. Nasturtii foliis iberis
non refragatur nec thlaspi. Oleam emula foliorum facie representant halimus, ptarmica, phyllirea, ligustrum, vi-
tex, conyza, thelygonum, caninus testiculus, lithospermum, dorycnium, hippophaes. Platanum folio imitantur ricinus,
nigrum veratrum, sphondylium, aconitum cinocotonum. Verbasci folia fundunt helenium, athiopis, arctium, buglos-
sum, & tithymali genus latifolium. Pastinaca, & gingidium foliis inter se non dissident. Portulaca folio assimilan-
tur telephium, cepaea, crithamum, terrestris tribulus, tithymalus helioscopius. Trifolio correspondent lotus sylvestris,
medica, citisus, fertula campana. Thimion, stachadem, satureiam simile comat folium. Acuta spina, & messili pri-
mum genus simili virent folio. Nec dissimili pulegio dictamnium & calamintha comantur. Mirica sabina, & cupressus:
serpilli clinopodium, salvia sideritis prima, horminum, verbasum sylvestre, foliis vestiuntur. Picea folium ferunt po-
ligonum, & pitusa: quercus vero chamadrys, teucrium, scordium, betonica, sideritis prima. Neque a ruta foliis dissi-
dent acacia altera, centaurium minus, serpillum sylvestre, ambrosia, polygonum primum, androsenum, polemonia, pe-
plus, paronychia, hypericum, apios. Aloe, & scilla similia tributa sunt folia. Sampsuchi folium ostendunt marum, &
panaces chironium. Solani folio germinant Circaea, haliacabus. Rumicis folia emulantur arum, phyllis, britanica,
& quae vulgo bistorta dicitur. Foliorum similitudine inter se certant rufcus, hippoglossum, laurus alexandrina. Asplenis
imaginem praebent muris auricula altera, & altera lonchitis, sicuti sempervivi minoris tertia ajuga species, aristolochia
clematis. Salicis fronde provenit lysimachia, fertula campana ligusticum. Silybus, chamaleo albus, carduus, alba spina,
sefe foliis imitantur. Ex his igitur facile quisq; herbarum germanitatem, cognationem, similitudinemq; perdiscere po-
terit, quae omnia in dignoscendis stirpibus non parvam adferunt utilitatem. Caterum plantarum omnium folia non mo-
dicam in coloribus differentiam habent, tametsi folia ipsa coloribus adeo perspicuis, uti flores haudquaquam splen-
deant.

Foliorum
in plantis
compa-
ratio, &
similitu-
do inter
se.

Foliorum
in colori-
bus di-
fferentia.

deant. Niger sanè color in nullis reperitur herbis, neq; arboribus, quamvis nonnulla atro quodam virore sint suffusa, ita ut paululum nigrescent, sicut phyllirea, buxus, ligustrum, hortense solanum, nigra viola, osyris, hyoscyamus, utraque clematis. Contra nec folia habentur, quæ niveum candorem exprimant: verum pleraq; quæ incana sunt, subalbicant, ut crithamo, echio, ranunculo, abrotono, absinthio, salvia, calamintha, maro, periclymeno, corniculato papaveri, stachy, menthastro, althæa, polio, verbasco, utriq; lychnidi, & mandragora mari: quæ omnibus supernè candicant, quemadmodum infernè rosmarino coronario, bechio, olea, populo, artemisia, & aliis multis. Rubent punica malo, amygdalo, lentisco, terebintho, rhoi, cyclamino, botry, cori, androsamo, ascyro, lonchiti, osyri, blito, amarantho, phycomarino, sesama, irioni, atriplici, alypo, Celtico nardo, & cuidam betæ generi. Folia, quæ lanugine pubent, insunt dictamno, verbasco, lychnidi, gnaphalio, acanthio, althæa, menthastro. Aspera sunt symphyto alteri, marrubio, sico salvia, ballotæ, & hormino. Aculeus horrent folia buglosi, echii, urtica, eryngii, rusci, atrachylis, sonchi, chameleonis utriusq; dipsaci, quin etiam cardui omne genus, aquifolii, & ilicis. Humi jacent panacis folia, coronopi, anchusa, mandragora, utriusq; anagallidis; cynoglossi, glauci, catanancæ secundi generis. Reptant etiam humi lithospermi, graminis, onosmatis, canis testiculi, albiq; chameleonis. In universum plantæ omnes, quæ caule & floribus orbantur, folia per terram spargunt. Acuta folia, ut quæ olfactu nares feriant, data sunt allio, capis, nasturtio utriq; ram aquatico. quàm terrestri, sinapi, eruca, lepidio, gingidio, hydropiperi, erysimo, clematidi secunda, thlaspi, serpyllo, thymo, thymbra, sisymbrio, pulegio, calaminthæ, dictamno, dracunculo, aro, flammula, origano: quæ omnia non modò olfactu, sed magis etiam gustu acrimoniam præbent. At amaritudinem possident chondrylla, cichorium, gentiana, ruta, absinthium, aphaca, abrotonum, parthenium, scandix, aloë, santonicum, seriphum, chamædrys, marrubium, scordium, glaucium, chamelæa, empetrum, & quæ vulgò gratia Dei dejectoria facultati herba dicitur. Odorata folia sunt asaro, sico, sisymbrio, mentha, menthastro, calamintha, pulegio, salvia, ladano, hyssopo, sampsocho, origano, thymo, serpyllo, satyria, symphyto petraeo, rosmarino, ligustico, stachy, malabathro. Nec insuavem efflant odorem betonica, chamædrys, bacharu, artemisia minor, & herba illa, quam aliqui sclaream, nonnulli herbam sancti Ioannis, & pleriq; matrisalviam nuncupant. Nec desunt stirpium folia, quæ ab aliis tum plantis, tum liquoribus odorem emendicasse videntur, ut scordium ab allio, trifolium a ruta, & bitumine, cytisu ab eruca, apiastrum a citreo malo, chamæpitys a pino, xanthium a nasturtio: ita deniq; hydropiper a pipere mutuatur odorem. Graviter olent absinthium, abrotonum, seriphum, ballore, polium, ebulus, botrys, aristolochia, cannabus, anagry, galioffis, cicuta, mandragoras, apocynum, glaucium. Non parum quoq; discrimini in plantarum tum caulibus, tum stolonibus reperitur: quandoquidem ex eis quadam singularem, simplicemq; caulem proferunt: alia numerosos cauliculos edunt: quibusdam crassi caules insunt: alii tennes assurgunt: alii inanes, & vacui eriguntur, fistularum, & arundinum instar: alii pleni conspiciuntur: quibusdam item longius prosilit caulis, quibusdam verò brevior, nonnulli caules geniculati sunt: alii enodes exeunt, alii lavore, alii scabritia, alii duritia, alii lentore notantur. Nec desunt, qui lanugine vestiantur, & qui spinis, & aculeis rigeant. Quibusdam plantis teretes sunt, nonnulli quadranguli, & aliquibus striati. Alii deniq; sursum eriguntur, alii per terram serpunt, ac repunt. Dissident præterea inter se stirpium caules colore, rectitudine, & curvitate: tanta fuit natura in plantis formandis varietas, atq; solertia. Plures igitur caules ab una tantum radice exiliunt glasto sylvestri, ptarmica, plantagini, muris auricula, telephio, aristolochia utriq; ruta sylvestri, hyperico, elatina, phœnici, trago, solano somnifero, & manico, minori sedo, chamæcisso, glauci, osyri, tithymalo parali, helioscopio & thymelæa. Ramoso, ac pariter surculoso caule fruticant salvia, satyria, thymum majus, origanum, hyssopum, absinthium, abrotonum, ruta, stachas, ocimum, amaracum, symphytum petraeum: & ut summam rem complectar, omnes denique plantæ, quæ suffrutices appellantur. Crassum caulem mittunt dracunculus, chameleo niger, ananthe, helenium, symphytum alterum, hyoscyamus, personata, sedum majus. Contra proditur tenuis ornithogalo, thlaspi, polemonia, ranunculo, limonio, anemona, ligustico, panaci Asclepio, peucedano, artemisia, phyllo, cynocrambe, buphtbalmo, alismati, betonica, echio, eupatorio, plantagini, chelidonio majori, muris auricula, aristolochia utriq; seripho, tragorigano, mentha, sisymbrio, lysimachia, ruta sylvestri, delphinio, melanthio, agrestis cumino, aparina, chamædry, scordio, teucro, trifolio, hyperico, sideritidis secunda, elatina pentaphyllo, veneris umbilico, chamædaphna, tithymalo, helioscopio, thymelæa, alypo. Inanes in universum, ac fistulosos caules habent frumenta, legumina, & olera. Particulatim verò cavis emicant colliculus phu, apium montanum, sonchus, veratrum album, gentiana, equisetum, narcissus, ricinus, cicuta, lathyrus, hieracium majus, symphytum secundum, spina alba, cape, portum, hippofelinum, thapsia, ferula omne genus omnesq; plantæ ferulaceæ, qualis cicuta, panaces, laserpitium, seseli Peloponnesense, & quæ guttatim stillant sagapenum, galbanum, & ammoniacum. Geniculatum culmum gerunt cerealia omnia: quin & ebulus, sambucus, phu, cyclaminus secundus, gentiana, panaces Asclepium, polycnemum, crateogonium, polygonum, equisetum, ferula, cicuta, meon, odoratus juncus, pityusa, arundinum omne genus, hydropiper, ligusticum, xyphium, & omnes denique plantæ, quæ seniculateo caule assurgunt, ut elaphoboscum, anethum, seseli Masti-liense, pyrethrum, sphondylium, peucedanum. Levi constant caule dracunculus, hastula regia, typha, nymphaea, sideritidis tertium genus, chrysanthemum, aconitum lycoctonum, gentiana, acanthus, aloë, iberis, hyacinthus, millefolium, chamædaphne. Dodrantali caule exeunt chameleo niger, triplolium, hyacinthus, arum, sesamoides, daucum Creticum, caucalis, caninus testiculus, epimedium, hypericum, sideritidis tertium genus, centaurium minus, anonis, sylvestre cuminum, tusilago, ananthe, anthyllis, anthemis, coris, ocimoides, achillea, elatine, pentaphyllum, tragus, ageratium, papaver spumeum, psyllium, aconitum primum, colchicum, sempervivum minus, umbilicus veneris, stratiotes millefolium, chamæcissos, glaux, polygala, laurus Alexandrina, tithymalus myrsinites, parali, helioscopius, & cyparissias: item chamelea, & verbenaca. Duum verò palmorum longitudine caules extollunt phalaris, thlaspi, melanthium, pæonia, veratrum album, cynocrambe. Caulis cubiti altitudine adolescit petasita, plantagini minori, ranunculo, phu, rosmarino, chelidonio majori, bacchari, panaci Asclepio, sphondyllo, satyrio, alfine, betonica, faba Aegyptia, crithamo, arabidi, asphodelo, lepidio, xyridi, eupatorio, sylvestri papaveri, aconito tertio, sempervivo majori, senecioni, verbasco fæmine, cyriso, xanthio, rusco, daphnoidi, chamædaphna, lathyrus, primo filici generi, cnico, gladio, ascyro, lysimachia. Interdum cubiti longitudinem caule excedunt alisma, cyperus, tithymalus characias, pityusa. At horminum semicubitali caule contentum est. Binum cubitorum longitudinem caule æquant dracunculus, gentiana spina alba, acanthus, coniza major, althæa, symphytum secundum, helenium, glastum, glycyrrhiza, centaurium majus, dipsacum.

Caulium
in plantis
differen-
tia.

Florum
in plantis
varietas.

dipsacum, carduus, fefeli Aethiopicum, lycopsis, sideritis secunda, manicum solanum, sylvestris lotus, cirsum. Quaternum cubitorum canlis exit moly: tricubitalis verò medio. Duris lignosisq; nituntur cauliculis hypericum, chamaedrys, teucrium, symphytum petraeum, androsamum, ascyrum, satureia, thymum, origanum, millesfolium, eupatorium, asfer Atticus, hyssopum, stachas. Lentore & mollitia caules languescunt irioni, poterio, malva, simlacibus omnibus, cucurbitis, peponibus, & melopeponibus, cucumeribus, lupino, periclymeno, bryonia, viti nigra, vicia, helxina, quam cissampelon cognominant, scammonio, junco, typha, althea, alcea, solano somnifero, osyri, rusco, daphnoidi. Spinis horridum gerunt caulem dipsacum, poterium, agriacantha, scolymos, paliurus, rubus, canirubus, hieracium majus, stabe, rosa. Spinosa prorsus lanugine obducuntur urtica caules, echii, anchusa, lycopsis, buglossi. Hirsutus caulis visitur mentha stro, orobancha: helenio, octimoidi, eupatorio, herba quam pilosellam vocant, secundo symphyti generi. Lanugineum caulem nutriunt acanthium, gnaphalium, verbascum, lychnis utraq; rufilago, althea, anemone, panaces Heracium. Scabritia & asperitate caulium sunt pastinaca, rubia utraq; lupus salictarius, aparine, baccaris, sylvestris cnicus, athiopis, equisetum, veratrum nigrum, papaver sylvestre, & corniculatum. Humi cauliculis repunt polygonum, lithospermum, anagallis, clematis prima, holostium, tribulus terrestris, peplos. Caules edunt quadrangulos sideritis prima, apiastrum, marrubium, ballore, cyperus, centaurium minus: mentha, calamintha, baccharis, horminum, aparine, rubia, chamaedrys, stachys, scordium, teucrium, betonica, symphytum secundum, clymenum, verbenaca, urtica, galiopsis, athiopis, lotus Aegyptia, bunium, xanthium, ebulus, pycnocomum. Triangulares insunt cirsis, & quandoq; etiam cypero. Caterum caules albicant moly, utriq; iberidi, nasturtio, cnico, cacalia, cynocramba. Rubescunt minori hieracio, foucho, artemisia, hyperico, ascyro, phu, virga aurea, helxina, senecioni, myriophyllo, orobancha. Caule destituuntur chamaeleo albus, phyllitis, filix, cynoglossum, dryopteris, polypodium, onosma, trichomanes, asplenium, hemionitis, lichen, paronychia, adjantum, hippophastrum, chamaesce. Ad hac non parum quoque in stirpibus dignoscendis utilitatis praestat 20
florum tum coloris, tum forma cognitio: quippe cum nulla sit earum pars, quae prius nostris sese offerat oculis vere & astate, quam flores, varia colorum pictura, quae in eis resulget. Quapropter non ab re fuerit, horum differentias edocere, quae in coloribus ita se habent. Plantae igitur, quae flore candido decorantur, sunt ut oxyacantha, ligustrum, orneoglossum, fraxinus, rosa, quibus tum ruber, tum etiam purpureus erumpit. Item olea, myrtus, cerasus, malus, pyrus, mespilus, prunus, arbutus, iberis, raphanus, fiser, cucurbita, caucalis, eruca, ocimum, ornithogalum, cyclamini secunda species, hastula regia, capparis, poterium, thymus, moly, aparine, phalangium, tripolium, sed cui flos quandoq; rubescat. polium, ananthe, alba viola, nymphaea prima, althea, polygonatum, clematis altera, ocimastrum, erinus, achillea, helxine, cissampelos dicta, convolvulus, dorycnium, ephemeron secundum, stratiotes millesfolium, lotus Aegyptia chamaesce, sesamoides magnum, narcissus, scammonia, thymelaea, sambucus, ebulus, angelica, filipendula, viburnum, flammula, fragaria, imperatoria, lilium convallium dictum, & vincetoxicum. Rubri flores emicant rosis, in quibus tamen variant, 30
nam alii candidi, alii purpurei, alii lutei reperiuntur: item malis punicis, faba Aegyptia, rumici, oxylapatho, oxalidi, blito, aphaca, ophiocorodo, anemone primo generi, argemone, anagallidi mascula, papaveri sylvestri, solano somnifero, onagra, & caryophyllis vocatis, quem florem recentiores quidam, nescio qua auctoritate ducti, vetonicum appellant, quamquam & hi purpurei emergant, & quandoq; varia colorum mixtura inficiantur. Flores mentha, sisymbrii & hydropiperis colore subrubro apparent. In purpura albicantes insunt phu, rosis, persico, amygdalo, eruo, bacchari, trifolio, alcea, periclymeno, rhododendro, peonia. Purpurei exeunt asaro, croco, vitici, vicia, cyclamini primo, larici, centaurio minori, alba spina, origano, pulegio, salvia, calamintha, thymosatureia simili, thymbra, serpyllo, sed qui in album quandoq; variant, pseudomelanthio, chamaedry, lychnidi, scordio, viola purpurea, canis testiculo, onobrychi, betonica, symphyto utriq;: etsi secundum modum candido, modo luteo flore latetur. Item medio, gladiolo, anchusa, lycopsi, echio, sideritidi tertia, verbenaca, astragalo, hyacintho, cirsis, capno, bubonio, sed cuius interna slavecant, aut irrubino, acanthio, glauci, 40
veratro nigro: tamen si quandoq; huic puniceae, herbaceae, candidi, & in purpuram albicantes flores reperiuntur. Item sesamoidi majori, ricino, amarantio, galega, personata, xanthio, hormino, martago (sic vocant recentiores lilium quoddam) scrofularia majori, geranio. At in purpura nigricantes insunt violis, leontopodio, delphinio, napello, pulsatilla. Aureis floribus coronantur helenium, cornus, rapum, napus, lamsana, brassica, crithamum, sonchus, aphaca cichorii genus, tragopogon, cucumis tam erraticus, quam sativus, pepo, lactuca, irio, ranunculus, anemone secunda, aconitum lycostemon, chelidonium utrunq;, fertula Campana, ruta, hieracium, atracylis, rufilago, conyza, hemerocallis, viola aurea, nymphaea secunda, anagyris, alisma, hypericum, ascyrum, androsamum, chamaepitys, spartium, lysimachia, eupatorium, pentaphyllum, chrysocome, chrysogonon, chrysanthemum, ageratium, papaver corniculatum, hyosciamus, galium, senecio, verbascum, lotus urbana, & sylvestris, bunium, osyris, colocynthis, cnicus, virga aurea, balsamina, blattaria, caltha, colutea, tanacetum, & quam falso oxyacantham recentiores nuncupant, abrotonium femina, pilo- 50
sella, potentilla, sena, sinapi. Anthemidi flores exoriuntur in medio lutei, circinato orbe candidi, sicuti & parthenio, bupthalamo, bellidi, & cotula fetida. Caruleum florem edunt linum, intubus, cichorium, chondrilla, anagallis femina, muris auricula, clematis prima, buglossum, melanthium, eryngium, scabiosa, & quae à vulgaribus morsus diaboli appellatur: item cyanus, & quae trinitas recentioribus dicitur. Hyacinthino colore placent flores centaurii majoris, chamaeleonis nigri, cinara: quin & varia cardui genera. Vario colore inficiuntur iridi, tripolio, malva, euphrasia. Spicati insident blito, plantagini, hyssopo, mentha, mentha stro, sisymbrio, hydropiperi, salvia, sampsucho, stachy, betonica, amarantio, virga aurea, stachadi, ladano, lavendula utriq;. Floris effigie lilium emulantur hemerocallis, martagon, ornithogalum, nymphaea alba, helxine cognomento cissampelos, lotus Aegyptia, narcissus, crocus, convolvulus, ephemeron primum. Flores, qui rose referant similitudinem, profiliunt malo cydonia, mespilo, althea, rhododendro, peonia veratro nigro, colocasta, corniculato papaveri. Echinatis capitulis flores condunt uterque chamaeleo, 60
centaurium majus, crocodilium, spina alba, dipsacus, spina Arabica, poterium, acanthium, cinara, leucacantha, atracylis, cnicus, & reliqua carduorum genera. Muscosos gestant flores laurus, labrusca, myrica, erica, ligustrum, olea, quercus, castanea, cornus, galium. Flores in umbellas radiantes, vel muscarii emicantes insunt meo, sisaro, crithamo, caucalidi, origano, panaci, ligustico, pastinaca, fefeli omni, fisoni, aniso, caro, anetho, cumino, ammi, coriandro, apio, snyrnio, elaphobosco, feniculo, dauco, pyrethro, libanoridi, sphondyllo, fetularum omni generi, peucedano, laserpitio, sagapeno, galbano, panaci, ammoniaco, achillea, chrysocoma, agera-

- agerato, cicuta, stratiot & millefolio, myrrhidi, thapsia, sambuco, ebulo, angelica, silipendula, viburno, imperatoria
etq; pimpinella generi, quæ nonnullis hircinum saxifragum vocatur, quod hircum maximè oleat. Cytini imaginem re-
presentant flores asari, hyoscyami, cisti, arbuti. Corymbis similes racematim coherent botry, ambrosie, anagyri, urtica,
lunaria minori, bippopha. Lanugine quadam obducuntur, atq; in pappos evanescent flores omnium carduorum, son-
chi, tragopogoni, centaurii majoris, utriusq; chamaleonis, utriusq; bieracii, senecionis, cirsi. Stellarum, solisque flore
imaginem referunt eryngium, aster Atticus, anthemis, parthenium, buphthalmus, bellus, hypericum, pentaphyllum, in-
rubus utraq; cyanus. Præterea exquisitam prorsus plantarum cognitionem quis assequi poterit, si seminis, fructusque, Seminū
& fructu-
um in
placis dis-
crimina.
quos plantæ ferunt, delineationes habeat: quare non inutile fuerit earum tum figuras, tum discrimina, tum etiam si-
militudines prosequi. Fructus itaque racemosos proferunt terebintbus, lentiscus, populus utraq; oxyacantha, vitis ni-
gra, vitis alba, cyclaminus secunda. Corymbaceos verò hedera, periclymenus, solanum hortense, & manicum, smilax
aspera, polycnemum, bippophaes. Semina autem racematim coherent artemisia, ambrosia, botry, urtica nostrati, mer-
curiali femina, hydropiperi, ricino. Acinosa sunt asaro, taxo, vesicaria, asparago, rusco, lauro Alexandrina. Semen
folliculari specie inest fraxino, rhamno, sed quod verticilli referat imaginem, nasturtio, thlaspi, androsaca. At in squa-
mosis folliculis ocluditur gentiana, cumino sylvestri, atriplici, sphondylia, ænanthe, ferula, & thapsia. Pineam nucem imi-
tantur, & veluti nucamentum sunt fructus piceæ, laricis, & cupressi. Baccas gerunt olea, laurus, zizyphus, cornus, rosa,
capparis. Oblongæ, & quæ magnitudine cedant olivis, visuntur myrtillo, thymelæa, polygonato. Rotunda sunt ligustro,
junipero, hedera, periclymeno, lycio, cedro, oxyacantha, sabine. Cæterum fructum semeng, siliquis includunt acacia,
anagyris, genista, siliqua arbor, casia nigra, dorycnium, apocynum, staphis agria, delphinium, cicer faba, lens, phasiolus,
lupinus, pisum, ervum, fena, smilax hortensis, medica, aphaca, vicia, pœonia, leontopetalon, xyris, solanum somniferum,
20 & tertium aconiti genus. In folliculis verò abditur halicacabo, colutea, colchico, & staphylo dendro, suumq; in cornicu-
lis modò aduncis, modò rectis servant delphinium, fœnum gracum, lotus sylvestris, rapa, napus, raphanus, lamsana,
brassica, eruca, sinapi, erysimum, circaea, leucosium, berysarum, papaver corniculatum. Capitibus semina condunt co-
locasia, anemone, argemone, melanthium, ocimoides, papaver tam sativum, quàm erraticum, hyoscyamus, lotus Aegy-
ptia, xyris, nymphaea. At capitulis parvis concipiuntur lino, ptarmica, cumino sylvestri, sparganio, psyllio, verbasco, scro-
fularia, isopyro, ricino, tithymalo paratio, & helioscopio. Semina in flocci modum conclusa afferunt porrum, ampelo-
prasum, scorodoprasum, capsa, allium: etsi prius folliculo quodam claudantur. Umbellus nuda resident semina omnibus
panacis generibus: itemque seseli, ligustico, apii omni generi, aniso, anetho, cumino sativo, ammi, elaphobosco, dauco,
sphondylia, peucedano, elichryso, cicuta, myrrhidi, angelica, imperatoria, thapsia, coriandro, smyrnio, fœniculo, pyre-
thro, ferula omnibus, achillea, agerato, stratiot & millefolio, sambuco, ebulo. Semen veluti spicis continetur origano tam
30 sativo, quàm sylvestri: quin & samolucubo. Papaveris imaginem semine representant phyllum, nymphaea alba, hyoscy-
amus, lotus Aegyptia, pepus, peplos, chamaesyce. Piperis similitudinem exhibent semina tum lycii, tum etiam vitici. Com-
presso, atq; rotundo semine habentur malva alba, alcea, smilax lavis. Neque seminis effigie ab epithymo disidet aly-
pon: à lolio phœnix: à viola alba chamacisso: à salvia horminum. Hirsuto semine, ac aspero, adeo ut id tactum vestibus
adhereat, sunt personata, eupatorium, aparine, helxine, xanthium, & vulgare cynoglossum. Capiti viperarum simile
fert echium, & vituli non dissimile antirrhinum. Mucronatum ostendunt tragos, spinachium sic vulgo vocatum tribu-
lus tam aquaticus, quàm terrestris. A fœnigraci semine non desciscit semen myagri, item & loti sylvestris. Semen fœni-
culi modo ferunt ligusticum, fison, cicuta, cuminum, carum. Anisi verò semina, apii, & ammi consimilem natia sunt
formam. Curci semen suam impartitur imaginem minori centaurio, utriusque chamaleoni, spina alba, & Arabica, atra-
ctyli, cynara, medio, nigro veratro, & omnibus fere cardui generibus. Milii semine constant circaea, crateogonum, pani-
cum, sesamum, lithospermum, phalaris, lotus Aegyptia, sesamoides. Erui semen possident catanance, tithymalus para-
40 lius, aphaca. Semine marubium amulantur ballote, clinopodium, sideritu prima, cynocomum. Consimili nascuntur
semine libanotis, & crithamum: ut etiam semine conveniunt linum, satyrium erythronium, & quoddam urtica genus.
Semine cauda scorpionis effigie cernitur scorpioides: & verrucarum modo pendet minori heliotropio. Semina qua fru-
ctibus carnosissimis arborum, quàm herbarum delirescent, gestant alio mala coronea, pyra, citria, limonia, aurantia,
punica, mespila, cucurbita, pepones, melopepones, cucumeres, colocynthidis: item balsamina vulgò vocata fructus, man-
dragora, aristolochia, halicacabi: quin & mala insana consimili modo suum recondunt semen. Minutum habent semen
ruta, iberis, cupressus, circaea, psyllium, mandragora, apios, cynocrambe, papaver, hyoscyamus, ocimum. Differunt etiam
num colore inter se semina, siquidem albicant dauco, rosamarin, circaea, lactuca, papaveri sativo, & spumeo, cucurbita,
peponi, cucumeri, sesame, lithospermo. Ut fructu rubent oxyacantha, terebintbus, cedrus, cornus, zizyphus, rosa, puni-
50 ca, arbutus, taxus, cerasus. Ita similiter semine rubescunt asparagus, halicacabus, rusco, bippoglossum, rumex, dracun-
culus, arum, acanthium, pœonia, rubia, tragus, juncus, coccum insectarium, aspera smilax: chamadaphne, sesamoides.
Succo sanguineo manant ascyri, androsami, & hyperici grana. Nigrum inest ligustro, lycio, myrto, olea. Quin & se-
mina nigricant ocimo, hirci barbula, porro, allio, capis, ampelopraso, hyacintho, scorodopraso, ophioscorodo, salvia ruta,
hormino, ligustico, seseli Aethiopico, fisoni, hippofelino, smyrnio, melanthio, phalangio, rubia, sideritidi prima, verba-
sco, laureola, narcisso, sylvestri cucumeri. In longum verò protensum proferunt semen seseli Masiliense, ligusticum,
fison, hippofelinum, cuminum, narcissus, fœniculum. Quadratum spectatur seseli Masiliense, & libanotidi: triquetrum
verò staphidi agria, & lathyri. Geminatum semen ferunt tordylium, alysson, et biopis, mercurialis altera. Disident et-
iam sapore semina: namq; acrida proferunt porrum, cape, allium, ampeloprasum, scorodoprasum, sinapis, nasturtium,
erysimum, struthium, cyclaminus altera, dracunculus, origanum, panax Herculeum, seseli Masiliense, tordylium, ani-
60 sum, hippofelinum, fœniculum, pyretbrum, peucedanum, cardamomum, clematis secunda, smilax aspera, thlaspi, hy-
dropiper, ptarmica, arum, lepidium, ligusticum, & siliquastrum, quod Indicum appellant piper. Odorato semine pollent
omnia cardamomi Arabici genera, panaces Herculeum, meon, carum, panaces Asclepium, elaphoboscum, ligusticum,
hippofelinum, smyrnium, fœniculum, daucus, pastinaca sylvestris, melanthium, isopyrum, bunium, origanum, ammi,
& libanotis. Amarum semen inest Aethiopico seseli, omni absinthiorum generi, abrotono, chamacisso, gentiana, sesa-
moidi. In magnam deniq; duritiem semen coalescit asparago, periclymeno, & rusco. Harum itaq; rerum, qui exactam
cognitionem fuerit adeptus, in hac præstantissima facultate absq; ullo impedimento poterit peritissimus evadere: verum
enim verò ne quid in actum relinquantur, quod in hac facultate tum utile, tum necessarium existimari possit, ob id scire
convenit

Sympa-
thia, &
antipa-
thia rerū
quarun-
dam pro
simpliciā
materia,
convenit

convenit, quod permulta creavit natura rerum omnium parens, qua inter se vel maxime consentiunt, vel admodum differunt. Quo fit, ut nihil hac re admirabilius sit in tota natura, nihilq; scitu exoptatius. Quapropter nec ab re quidem fuerit, hac etiam ceteris adnectere, paucisq; perstringere, & de his praesertim agere, quae ad simplicium medicamentorum materiam spectant. Tam igitur pertinaci odio sese prosequuntur quercus, & olea, ut non solum non vivant, neq; germinent, si altera effossa, in ejus scrobe altera implanteretur: sed etiam altera alteram interficiat, si forte prope oriantur. Nec minor inter brassicam, & vitem antipathia cernitur: quandoquidem observatum sit, vitem, ad cuius radices asita fuerit brassica, non parvo intervallo sponte sua refugere. Ideo nil mirum, si tantum brassicam contra temulentiam pol-
 lere credant, quodq; Germani quotidianis mensis id olus semper apponant, ut vini noxam effugiant. Nec secus brassicam
 oderunt origanum, ruta, & cyclaminus, atq; illa vites: quippe perspectum est, quod si seratur brassica juxta quamlibet
 explicatarum, confestim cadit, totaq; contabescit. Scilla adeo veneficus, & admirantium incantationibus adver-
 satur, ut in limine januae domus integra suspensa, ab omni eorum noxa eos, qui inhabitant, vindicet. Quocirca non teme-
 re à doctissimis rerum naturalium investigatoribus memoria proditum est, omnes in universum stirpes, quibus scilla ad-
 dita proficiat, non modo asservari ab omni aeris intemperie, animaliumq; noxa: sed etiam latiores, feracioresq; evade-
 re. Ferula in pabulo asinis gratissima est, eosq; mirifice alit: quae tamen, si ab equis, vel bobus edatur, veneni praesentanei
 modo eos interficit: tamen si nulla prorsus noxa ea quoque ab hominibus edatur prima foliorum germinatione. Rhodo-
 dendri flores, & folia mulis, canibus, asinis, & quadrupedum plurimis venena sunt: hominibus vero contra serpentum
 morsus praesidia. Cicuta esitata homines enecat: item & quadrupedes: nihilominus surni innocue ejus semine vescuntur.
 Cucumeres aquam ita diligunt, ut si vas aquae plenum, dum plantis inhaerent, illis subiciatur, admodum longiores esse-
 ti, mire in illam descendant. Contra oleum suppositum sic refugunt, ut in bamos recurrentur: quandoquidem in uni-
 versum oleum omnibus, quae feruntur plantis, inimicum est. Quo fit, ut planta qualibet, quae fuerit eo peruncta, facile
 perarescat, & moriatur. Ob id enim admittendum non est, si arbores, quae oleum ferunt, ac resinam mittunt, caterarum
 insitiones aspernantur: quemadmodum eas non respuunt aliarum nonnulla, quae nec oleum nec resinam fundunt, siqui-
 dem saepe conspiciuntur quercus pyra ferre, platani poma, myrtus punica mala, oxyacantha mephila. At nunquam visa
 sunt pinus, larix, picea, abies, olea, insitionu adminiculo, alios ferre fructus, quam proprios. Grandinis impetum, item &
 fulminis ictum arcet pelvis hyena, crocodili, hippopotami, & vituli marini: neq; fulmine ictuntur ficus & laurum. Ca-
 priscorum grossi domesticus ficus appensi, non solum eorum fructus decidere prohibent, sed etiam caducos ad maturitatem
 usq; retinorantur. Apium tanto celerius adolescit in hortis, quanto magis atteritur, & calcatur: cum tamen secus, &
 contra eveniat de reliquis plantis. Tenescunt galli, esuiq; aptiores redduntur, qui jugulati prius in arbore fici pende-
 rint. Carnes putredine diutius illaesa asservantur, quibus anem clavus fuerit infixus. Corpora icta fulmine, etsi exiccen-
 tur, nunquam tamen putrescunt. Quare non immerito poeta ille damnatur, qui Phaetontem cecinit de caelo tactum
 quibusdam in vallibus computruisse. Sed majore miraculo nobis illud sese offert, quod scilicet fulminis ictu è localis au-
 rum adimatur illis illaesis, ac ne confuso quidem cera signo: pariterq; ex dolio vinum evanescat, dolio nullibi fracto. Quid
 enim hoc mirabile? Martia princeps Romanorum gravida icta fulmine, partu exanimato, ipsa citra ullum aliud in-
 commodum vixit. Mentha lacti imposita densari ipsum in caseum non sinit. Murena pisces ferula tacta statim moriun-
 tur, Scorpiones item admodum delphinio herba, aut lychnide sylvestri, aut aconiti radice, quod pardalianches vocant, ad-
 ed torpescunt, & stupidi redduntur, ut potius mortui, quam vivi existimentur: veruntamen albi veratri contactu mi-
 rifice excitantur, viresq; deperditas recuperant. Succo corula manus illita apum, vesparumq; aculeo non infestantur.
 Quod item malva praestat oleo confusa, corporisq; membris illita. Qui polemoniaradicem gestaverit, à scorpionibus non
 ictitur: & si ictus sit, nulla neq; molestia, neq; noxa afficitur. Porro tanta est arundinis, & filicis discordia, ut arundine
 romeri annexa, filices in agro enatae penitus deperdantur. At contra magnam inter se ineunt amicitiam arundines, & a-
 sparagi: quippe in arundinetis sati longe latiores, quam alibi adolescent: quemadmodum & vites, quae ulmos, populosq;
 scandunt. Magna insuper conveniunt amicitia myrtus, & olea: item haec, & ficus. Orobanche sola praesentia legumina
 strangulat. Cimices leclularii si vivi devorentur, non solum quartanis febribus remedio sunt, sed etiam percussio ab aspidē
 profunt. Martes, feles, & mustela gallinas non attingunt, quae rutae succo fuerint peruncta: neq; vulpes eas invadunt,
 quae pulmonem vulpinum comederint. Vipera fagi ramulo obviā facta gressum sistit, & veluti attrita manet: quod
 item facit arundine etiam leviter percussa. Furens elephas arietē tantum conspecto mansuescit: nec est tantus tam fe-
 rox, qui sico arbori adalligatus non mitescat. Magnes lapis mire ferrum ad se trahit: at si allio confricetur id neutri-
 quam agit, nisi sanguine hircino lotus vim ab allio obsessam redimat. Succinū paleas, & festucas ad se trahit, nihilominus
 oleo illitum, eas respuit. Equi, quos lupo momorderit, & perniti cursu, & prolifica probitate pollebunt: at si luporum
 vestigia calcaverint, curribus obstupescunt, ac convelluntur. Carnes ovilla à luporum moribus dilaniata ceteris tenerio-
 res, gustatu suaviore existunt: at earum lana vestibus contexta, pediculos creat. Leo animal ferocissimum praesentem
 gallum mirum in modum veretur, ac magis terrore concutitur audito ejus cantu. Gallinaei pulli elephantem, bovem, &
 equum minimè metuent: at qui si umbram tantum milui in aere volantis conspexerint, ad matrem maxime perterriti
 confugiant. Nec secus agunt oves & agni, lupo conspecto. Idem lupo scilla bulbo contactu quam primum sideratur. Hyena
 umbra contecti canes obmutescunt: item hyena ipsius lingua à latratu, ac morsu canum etiam mordacissimorum ferentē
 vindicat. Polypodium herba cancro animali admodum efficit, ut is parvo temporis tractu tum integentes crustas tum ungues
 è pedibus abiciat. Ciconiae platani foliis nidos implent, ut inde vespertiliones abigant, quibuscum ingens odium gerunt.
 Hirundines apium comporant, ut tineas, & blattas nidis inimicas arceant: item & chelidonium majus, quo oboccatas
 pulli visum restituant. Ceterum lauri folia nidulis important palumbes, accipitres hieracium, corvi arum, upupa ad-
 jantum, cornices supinam verbenacam, turdus myrtum, perdix arundinem, ardeola carum, aquila callitrichum, galerita
 gramen, cygni viticem: ut à diversis animalium injuriis se vindicent, aut ab alio quocumq; quod noxam adferre possit:
 tam admirabilis in volatilibus, & quadrupedibus habetur ipsius naturae instinctus, circa rerum vitæ absconditas. Catius
 quadam herba adeo gaudet, ut illi cataria nomen recentiores indiderint: quin etiam pho minoris radicibus maxime de-
 lectatur. Rana juncum, ranunculum, & stoben diligit. Testudines, & ciconia origanum adamant. Serpentes feniculi
 affricatu visum recuperant. Leo devorata simia febrem efficacissime discutit. Cervae, & fera capra non modo dictami pa-
 bulo illata vulnera in Creta insula sanant, sed & infixata tela venatoribus rejiciunt. Utriusq; formicas devorant, ubi man-
 dragoram degustaverint, quibus mirifice sanantur. Elephantis devorato chamaeleonte animali olea stri frondes depascun-
 tur,

Brassica
mira vis
ad temu-
latos.

Arbores
aliarum
arborum
fructuum
feraces.

Corpora
icta ful-
mine non
putre-
scunt.
Admira-
bilis ful-
minum
facultas.

Gallina-
rum ru-
tela con-
tra Mu-
stelas.

tur, quibus incolumes evadunt. Anseres, anates, ac reliquæ aquaticæ aves sident tantum herba suis incommodis medentur: sicuti gallina helxinem devorant, grues juncos, panthera humanum sterces, apri hederam, & cinaram cervæ. Præterea rhabarbaro flava bilis e corpore deicitur, itemq; manna, & scammonio: pituita colocynthide, & turpeto: bilis vero atra helleboro, & Armenio lapide: sicuti & venena theriaca superantur. Oculorum agritudines curant solo contactu sapphiri & anthracis. Ebrietas amet hysto lapide arcetur. Sanguinis defluxus jaspide sistitur. Topasio appenso venus infirma redditur: item & vitice lecto cubantibus strata. Formica alivestertilionis, & nupæ corde fugantur. Quin & serpentes veterum calceamentorum sultu abiguntur, ut blattæ, & papiliones hircino jecinore incenso. Torpedo piscis non modò manu, sed & longiori hasta contacta tangentis brachium stupidum reddit, quamvis validissimis musculis constet. Catablepha quemcunq; oculo conspexerit, enecat, etsi per mille passus distet. Nec inter homines defunt, qui laudibus, & oculorum intuitu conspectos effascinent. Caterum si cæterarum volatilium penna aquilinis permisceantur, brevi carie contabescunt: quemadmodum testudinum chorda contacta disrumpuntur, si una tantum ex lupi intestino parata inter eas resonet. Eodem pariter modo tympana ovina pelle constructa franguntur, si tympanum lupina membrana contactum inter alia pulsatur. Tanta muscis, tibiis, cæterisq; id genus instrumentis facultas adversus tarantule venenum inest, ut languentes etiam invitos non modò ad choreas saltationesq; alliciat, sed etiam persanet. Quinetiam tanta vi pollent Mar-si, ac Psylli contra serpentes, ut eos solo contactu enecent. Taurus perunctis rosaceo naribus statim vertigine corripitur. Lapis Thracius aqua madens igni admodum, præter rerum naturam flammam statim concipit, nec restinguitur, nisi affuso oleo. Sed de his hæcenus: quandoquidem brevitati studentes plura adhuc silentio prætereunda duximus.

† Hic locus (ut mihi retulit excellentiss. Medicus Augustinus Gadaldinus) in antiquo codice ita legebatur: εἰς ὅντων ἀναφορὰς ἡμῶν ἀναφορὰς. Id est: in tumorum differentias unumquodq; ipsorum referentes. Quæ lectio non solùm ob id magis probari posset, quàm vulgata, quod dogmatica sit, illudq; dogma innuat, quod facultatum medicamentorum causam in tumores, & meatus referebat: sed quod etiam ejus dogmatis meminerit Galenus lib. primo de simpl. medicamentorum facultate cap. primo, his verbis. τῶν μὲν γὰρ ὁρτῶν τὰ μὲν εἶδη, καὶ τὰ οὐκ ὁρατὰ, καὶ τὰς δὲ δόσεις τῶν ὁρτῶν καὶ τὰς πρὸς τὸν ἀναφορῶν. Hoc est: Quidam enim in magnitudines, figuras, & situs tumorum & meatuum referunt.

METHODUS,

QUA

DIOSCORIDES IN SUO OPERE
USUS EST, ET SECUNDUM QUAM
OMNES AB AVCTORIBVS PROPOSITÆ PLANTÆ
ad Dioscoridis capita referri possunt, à CASPARO BAUHINO
proposita.

UM DIOSCORIDES de MATERIA MEDICA perfectum opus se scripsisse in Præfatione testetur: & Galenus 6. de facult. simpl. med. 1. idem statuatur, his verbis: Quinque libris materiam omnem utilem Dioscorides absolvit: & 1. de Antidotis, sufficienter de omni materia medica in quinque libris à Dioscoride scriptum est, operæ pretium est intelligere, quam in suo opere Methodo fieri usus. Dioscorides, cum duos esse præcipuos Medicinæ scopos animadverteret, Sanitatis conservationem, & Morbi curationem: materiam Medicam pertractaturus, censuit præstantius esse

valetudinem conservare, quàm amissam recuperare: quare ab illis exorsus est. At cum nihil sit, quod tam valetudinem conservet, quàm Spirituum calorisque nativi refectio, ea quæ citò hæc præstare queant, præponit: ejusmodi autem cum sint aromatica, ab Aromatibus principium facit. Sunt autem Aromatica, quæ plenum, gratum, & perseverantem v. g. per annos circiter decem, odorem spirant. Quare ea quæ facultate conveniebant, primum junxit, & quantum licuit etiam facierum similitudinem observavit, cum facies seu forma externa ipsius plantæ, facillimè sub sensum cadat. Ubi verò facultas à forma externa esset sejuncta, potius facultate, quàm forma similes conjunxit, inque classes & capita digessit: quod probatur ipsius Auctoris verbis, ut qui in fine præfationis libri secundi hæc habeat: idèd ne cognatorum vires disjunctis videamur, & quæ sequuntur: sic & in libro tertio inquit, quæ vernacula sunt & cognata censentur. Aliquando ubi nulla neque facultatis neque faciei similitudo intercedebat, Nominis similitudine observata, diversa in eandem classem retulit: sic enim infinitum chaos in pauca reducitur, memoriàmque & artem plurimum juvat. Primo ergo loco aromata, quæ spiritus reficiunt, caloremque innatum fovant, proposuit: mox his subjunxit, quæ ex Aromatibus componuntur, ut unguenta & olea, eò quod apud veteres in magno forent pretio, & ad sanitatem conservandam plurimum conferrent, propter quotidianum Balneorum usum, è quibus egredientes se ungebant, ut Galenus plenius in libris de sanitate tuenda, docuit. Hæc verò cum ab arboribus petantur, arbores, à quibus unguentorum & oleorum materiæ defumuntur, subjunxit. Tum in fine libri, de alimentis agere incipit: & quia verisimile est primos parentes potius arborum fructibus, quàm frugibus viciitasse, idèd antequam ad Cerealia, quæ magis nutriunt, accederet, arbores quarum fructus edules sunt, descripsit: